

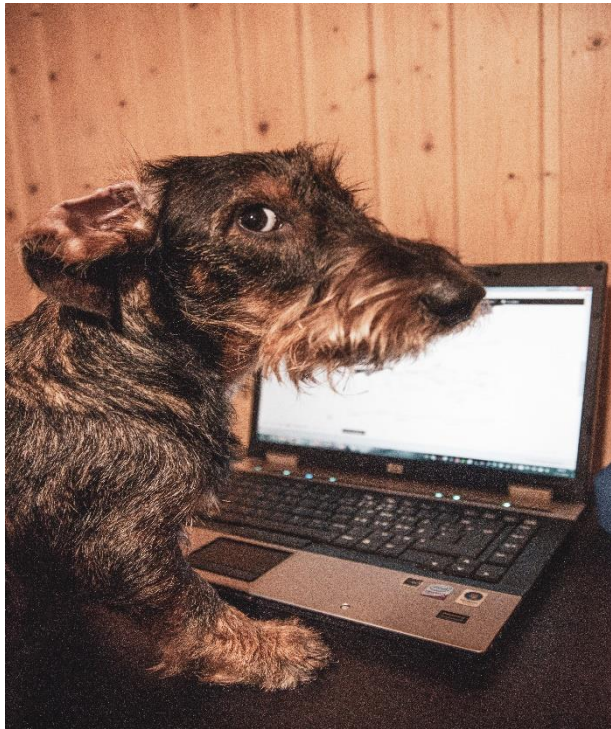

TERVON KUNTA

TALOUSARVIO 2023

JA

TALOUSSUUNNITELMA 2024-2025

kuva: Jani Nuutinen

Sisällys

1 JOHDANTO	3
2 KUNNAN TÄRKEIMMÄT PAINOPISTEALUEET JA LÄHIVUOSIEN TOIMENPITEET	4
3 KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	6
4 TALOUSSUUNNITELMAN YLEISPERUSTELUT	10
4.1 Kuntatalouden yleinen kehitys	10
5 VUODEN 2023 TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT	12
5.1 Talousarvionäkymät 2023	12
5.1.1 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet	12
5.2 Yleiset kaikkia hallintokuntia sitovat ohjeet vuodelle 2023	13
5.3 Maksujen ja taksojen tarkistukset	13
6 KONSERNIOHJAUS.....	13
6.1 Konserniohjauksen periaatteet	13
6.2 Tervon kuntakonsernin rakenne ja konserniyhteisöille asetetut tavoitteet	14
7 TERVON KUNNAN TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2024-2025	15
7.1 Toimintakulut.....	15
7.2 Toimintakulut menolajeittain	15
7.3 Toimintatuotot	16
7.4 Toimintakate.....	16
7.5 Verotulot.....	16
7.6 Valtionosuudet	16
7.7 Tuloslaskelman arviointi	16
7.8 Rahoituslaskelman arviointi	16
7.9 Tase-erien kehitys	17
7.10 Taloussuunnitelmakauden 2023–2025 investointiohjelma	17
7.11 Kertynyt ylijäämä / alijäämä.....	17
7.12 Lainat	17
8 VALTIOVARAINMINISTERIÖN TOIMEKSIANNOSTA KERÄTTÄVÄT TIEDOT	19
9 TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO TA 2023	20
10 TULOSLASKELMAOSA (ulk. + sis. erät)	21
10.1 Tavoitteet ja tunnusluvut.....	22
10.2 TULOSLASKELMA (ulkoinen)	22
10.3 TOIMINTATUOTOT JA –KULUT LAJEITTAIN TA 2023	23
10.4 RAHOITUSLASKELMA	25
11 HALLINTOKUNTAKOHTAISET TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET	26
12 Keskusvaalilautakunta (Toimielin, 100)	26
12.1 Vaalit (Tulosalue, 101).....	26
13 Tarkastuslautakunta (Toimielin, 120)	26

13.1 Tilintarkastus (Tulosalue, 121).....	26
14 Kunnanhallitus (Toimielin, 130).....	27
14.1 Yleishallinto (Tulosalue, 131).....	27
14.2 Tekniset palvelut (Tulosalue, 411).....	29
14.3 Ympäristötoimi (Tulosalue, 601).....	31
14.4 Kunnanhallituksen elinkeinojaosto (Toimielin, 160)	33
14.5 Elinkeinotoiminta (Tulosalue, 161).....	33
15 Sivistyslautakunta (Toimielin, 300).....	36
15.1 Koulutustoiminta (Tulosalue, 301)	36
15.2 Vapaa-aikatoiminta (Tulosalue, 361)	40
16 Ympäristöterveyslautakunta (Toimielin, 650).....	44
16.1 Ympäristöterveydenhuolto (Tulosalue, 651)	44
17 INVESTOINTIOSA.....	52

1 JOHDANTO

Suomen itsenäisyydenajan suurin hallinnollinen muutos tapahtuu vuoden 2023 alusta lukien, kun hyvinvointialueet aloittavat virkavelvoitteidensa hoitamisen. Pohjois-Savon hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisen myötä pelastustoimi, sosiaalipalvelut sekä terveydenhuolto eivät kuulu enää Tervon kunnan järjestämisvastuulle.

Muutos näkyy myös Tervon kunnan talousarviossa. Näin ollen talousarvio 2023 sekä taloussuunnitelma vuosille 2023-2025 poikkeavat merkittävästi kunnan aikaisemmista talousarvioista. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan taloudellinen liikkumavara pienentyy. Talousarvio on laadittu kunnanhallituksen antaman raamin mukaisesti kunnan vaativa taloustilanne huomioiden.

Hyvinvointialueuudistuksella on vaikutusta kunnan tuloihin. Tervon kunnan valtionosuudet ovat muodostaneet merkittävän osan kunnan tuloista, mutta hyvinvointialueuudistuksen myötä Tervon kunnan valtionosuuksia leikataan. Toisaalta uudistuksella on vaikutusta myös tuloverokertymään siten, että vuoden 2023 osalta tuloveroprosentti on lailla säädetty eikä kunnalla ole tässä harkintavaltaa.

Yhteiskunnallisella tilanteella on vaikutusta kunnan talousarvioon. Energian kallistuminen, voimakas inflaatio sekä korkojen nousu luovat kustannuspaineita, jotka on pyritty huomioimaan talousarviota laatiessa. Talouden epävarmuus sekä voimakas hintojen nousu edellyttää kunnalta aktiivista talouden tasapainottamista talousarviovuoden aikana.

Toisaalta Tervon kunta pyrkii talousarviovuonna edistämään elinvoimaisuutta muun muassa erilaisilla hankkeilla sekä paikallisella että maakunnallisella vaikuttamistyöllä. Vuonna 2023 kunta on mukana matkailua, alueen maakäytön kehittämistä sekä työllisyyttä parantavissa hankkeissa. Tervon kunta jatkaa myös yhteistyötä Sisä-Savon alueen kuntien kanssa, sillä alueellinen yhteistyö tuo vahvuutta alueen kunnille.

Vaikka osa kunnan toiminnoista on jäänyt pois kunnan toiminnoista ja kunnan taloudellinen koko pienenee, on kunnalla edelleen lukuisa joukko lakisääteisiä taikka kunnan omaan harkintaan perustuvia velvoitteita. Kunnan tehtävänä on edelleen osaamisen ja kulttuurin edistäminen, kunnan elinvoimaisuuden vahvistaminen, elinympäristön kehittäminen sekä paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen. Näitä tehtäviä kunta tekee taloudelliset haasteet huomioiden eri viranomaisten, yhdistysten, yrittäjien, ja ennen kaikkea, yhdessä kuntalaisten kanssa kaikkien tervolaisten eduksi.

Lari Tiikasalo, kunnanjohtaja

2 KUNNAN TÄRKEIMMÄT PAINOPISTEALUEET JA LÄHIVUOSIEN TOIMENPITEET

Tervon kuntastrategia 2022 - 2026

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntalain 37 §:n mukaan kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Kunta on aloittanut strategiatyön ja talousarvion laadinnassa otettu huomioon valmisteilla oleva kuntastrategian päivitys. Kunnan strategian päivittämisen tavoitteet ovat seuraavat:

Visio

Hyvä asuinkunta kaikenikäisille

Tervon kunnan strategialla tavoitellaan sitä, että Tervo on jatkossakin hyvä paikka elää ja asua kaikenikäisille ihmisille. Tervon kunta mahdollistaa hyvän elämän kaikissa elämänkaaren vaiheissa kaikille tervolaisille.

Strategiset painopisteet

Itsenäisyys

- yhteistyö ja verkostoituminen
 - Tervon kunta jatkossakin hyödyntää palveluiden järjestämisessä yhteistyön mahdollisuudet eri viranomaisten sekä naapurikuntien kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten kanssa.
- tervolaisien tarpeet ohjaavat kunnan toimintaa
 - Tervon kunnan päätöksenteossa huomioidaan kuntalaisten tarpeet. Tervon kunta on tervolaisia varten, kunnan palveluiden järjestämisessä on tärkeää rakentaa kunnan toiminnot kuntalaisia sekä kunnan elinvoimaisuutta ajatellen. Kunta tekee yhteistyötä tervolaisten, kesäasukkaiden sekä alueen yrittäjien kanssa.

Terve talous

- kevyt ja tehokas
 - Tervon kunta pyrkii päätöksenteossa taloudellisesti kestäviin sekä kustannustehokkaisiin ratkaisuihin. Kunta järjestää toimintansa kustannustiedon sekä tiedolla johtamisen varaan. Tervon kunnan organisaatio on matala sekä palvelukykyinen.
- toimiva ja kustannustehokas palveluhankinta
 - Ulkoistettujen palveluiden tulee olla laadukkaita sekä toimivia. Ulkoistaminen tehdään tiedolla johtamisen periaatteista noudattaen ja yhteistyö erilaisten toimittajaorganisaatioiden kanssa on toimivaa. Palveluiden järjestämisessä pyritään aina kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, oli kyseessä hankintojen kilpailuttaminen, konserniyhtiöiden toiminta taikka oma palvelutuotanto.

Luonto

- kestävä kehitys ja luonnon kestävä käyttö
 - Tervon kunta tunnetaan puhtaista vesistöistä sekä kauniista luonnosta. Päätöksenteossa huomioidaan ympäristöasioiden sekä luonnon monimuotoisuus. Kestävä kehitys sekä luontoarvot osana ympäristömme nähdään kunnan voimavarana.
- uusiutuvat energiamuodot
 - Tervon kunta pyrkii osaltaan huomioimaan energiavalinnoissaan uusiutuvat energiamuodot. Uusiutuvat energiamuodot nähdään kunnan kannalta vahvuutena ja Tervon kunta pyrkii osaltaan olemaan avoin erilaisille uusiutuvan energiamuotojen toteuttamishankkeille.

Työ ja yrittäjyys

- monipuolinen palvelurakenne
 - Tervon kunta tekee toimivaa alueellista elinkeinopoliittista sekä pyrkii päätöksenteossaan huomioimaan alueellisen työllisyystilanteen, työvoimasaatavuuden sekä työnantajien tarpeet. Tervon kunnan alueella on monipuolinen yritysten palvelurakenne, joka tukee alueen elinvoimaisuutta.
 - matkailu
 - Tervo tunnetaan matkailustaan sekä kauniista luonnostaan. Tervon kunta pyrkii toimillaan tukemaan matkailuelinkeinojen vahvistamistumista sekä kehittymistä. Kunta pyrkii toimissaan luomaan positiivista kuvaa Tervon alueen matkailun kannalta tärkeissä kohderyhmissä.
 - työvoimapoliittinen vaikuttaminen
 - Tervon kunta tekee yhteistyötä viranomaisten kanssa sekä vaikuttaa alueellisesti työvoimapoliittisesti. Tervon kunnan vahvuuksia on paikallisen elinkeinorakenteen sekä yritysten tuntemus. Tervon kunta pitää yllä yhteistyötä työvoimaviranomaisten sekä alueen työnantajien sekä työvoiman välillä.
-

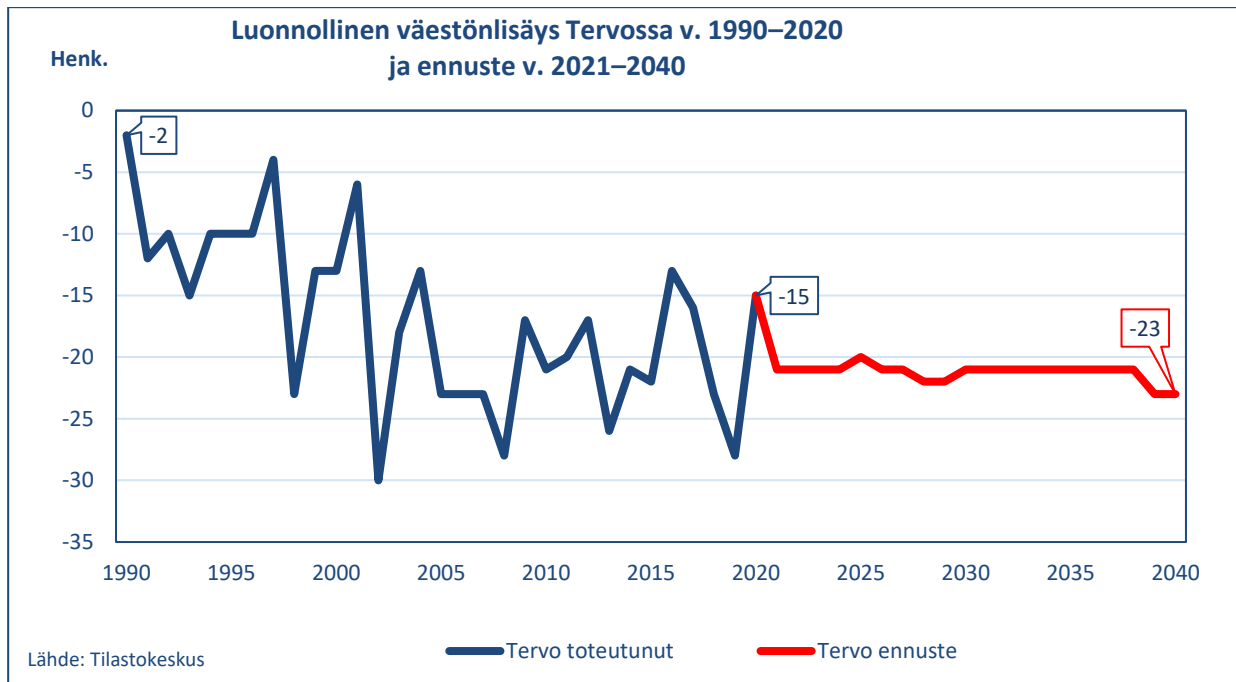
3 KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

PERUSTIEDOT

	Aika		
Maapinta-ala km ²	31.12.2021	347,75	
Väkiluku	30.09.2022	1449	hlö
Väkiluvun muutos	2021-2022	-20	hlö
Väkiluvun muutos, %	2020-2021	-1,6	%
0-14 vuotiaat % väestöstä	31.12.2021	9,0	%
15-64-vuotiaat % väestöstä	31.12.2021	50,1	%
Yli 65-vuotiaat % väestöstä	31.12.2021	40,9	%
Työllisyysaste, %	31.12.2020	68,9	%
Asuntokuntien lukumäärä	31.12.2021	784	kpl
Alueella asuvan työllisen työvoiman määrä	31.12.2020	533	hlö
Asuinkunnassaan työssäkäyvien osuus	31.12.2020	48	%
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, %	31.12.2020	20,3	%
Jalostuksen työpaikkojen osuus, %	31.12.2020	7,3	%
Palvelujen työpaikkojen osuus, %	31.12.2020	72,4	%
Vapaa-ajan asuntojen lukumäärä	2021	930	kpl
Tuloveroprosentti	1.1.2023	8,86	%

Lähde: tilastokeskus

Väestöennusteen mukaisesti ja kansallista trendiä noudatellen Tervon väkiluku ei tule kasvamaan tulevaisuudessa. Väestön ikärakenne painottuu tulevaisuudessa yli 65 vuotiaisiin lasten ja nuoren vähentyessä. (Lähde: tilastokeskus)

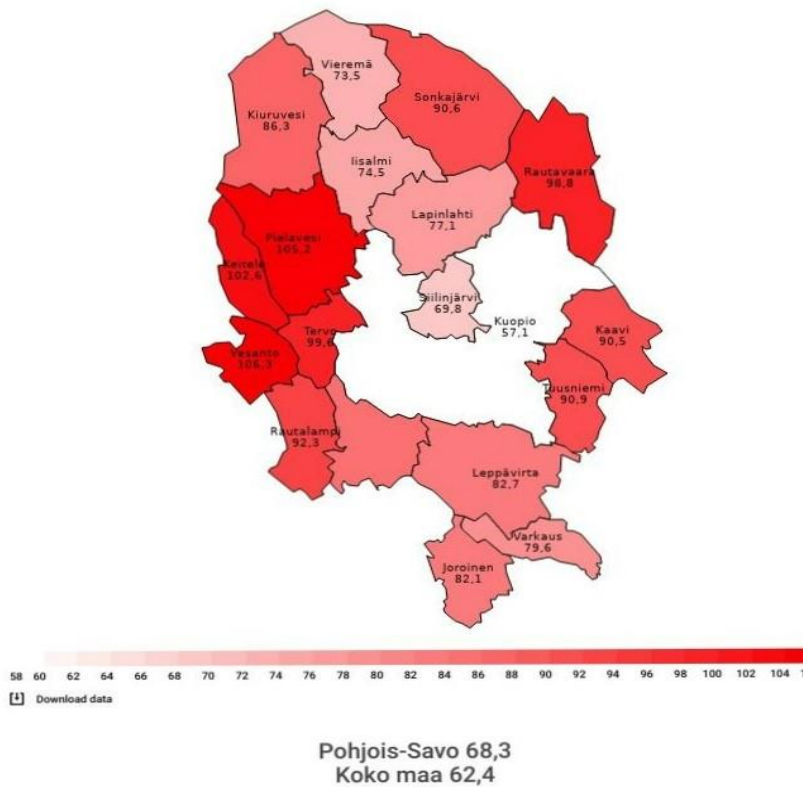

(Lähde: Pohjois-Savon liitto)

Ikääntyvä ja vähentyvä väestöpohja ei kuitenkaan ole enää kuntataloudelle välttämättä aikaisempien vuosien kaltainen uhka. Sote-uudistuksen myötä väestön ikääntymisestä aiheutuva merkittävä menojen kasvupaine poistuu kuntataloudesta. Kuntien tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin nuorten ikäluokkien palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva. (Lähde: valtioneuvosto)

Väestöllinen huoltosuhde on Pohjois-Savossa yleisesti yli valtakunnan keskiarvon. Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Väestöllinen huoltosuhde pohjautuu kuitenkin pelkästään väestön ikärakenteeseen eikä se ota huomioon työllisyyttä.

Väestöllinen huoltosuhde Pohjois-Savossa 2021

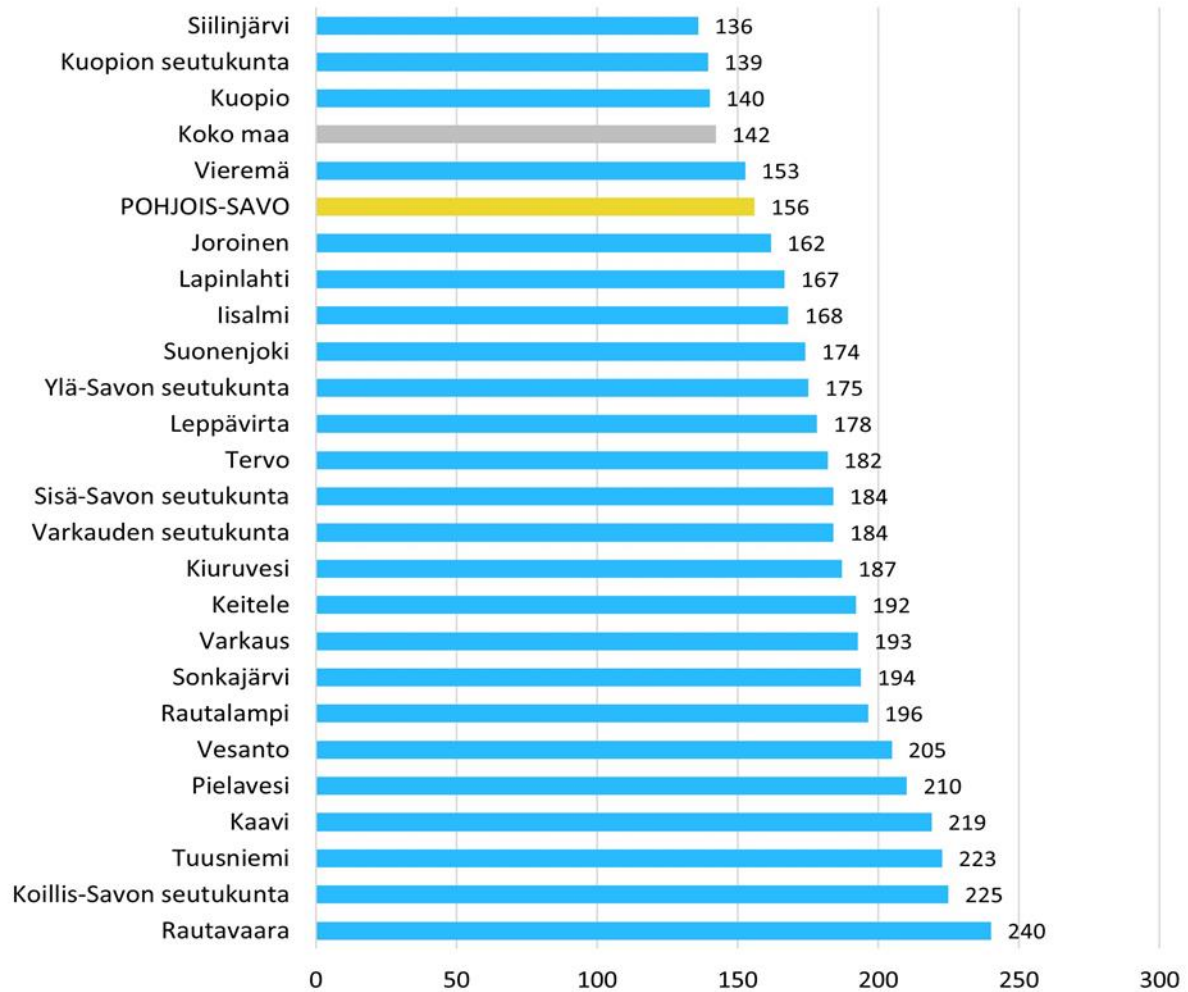

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrää 100 työikäistä (15–64-vuotiaista) kohden. Esimerkiksi Pohjois-Savossa oli 68,3 lasta ja yli 65-vuotiasta 100 työikäistä kohden vuonna 2021.

(lähde: Pohjois-Savon liitto)

Kestävän talouden näkökulmasta on kuitenkin syytä tarkastella myös taloudellista huoltosuhdetta, joka kuvaa sitä kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Taloudellista huoltosuhdetta heikensi vuonna 2020 Pohjois-Savossa työllisten määrän lasku ja työttömyyden kasvu, mutta Pohjois-Savon taloudellinen huoltosuhde oli kuitenkin valtakunnan keskiarvoa parempi. Yleensä taloudellista huoltosuhdetta voidaan parantaa työllisyyden kasvulla.

Kuntatasolla huoltosuhteen kehityksessä oli Pohjois-Savossa vuonna 2020 vaihtelua, sillä viidessä pohjoissavolaisessa kunnassa taloudellinen huoltosuhde parani vuoteen 2019 verrattuna. Taloudellinen huoltosuhde parani etenkin kunnissa, jotka ovat väestörakenteeltaan maakunnan ikääntyneimpien joukossa. Taloudellista huoltosuhdetta paransi työllisyyden kehityksen sijaan eläkeläisten sekä lasten ja opiskelijoiden määrän vähentyminen. (Lähde: Pohjois-Savon liitto)

Taloudellinen huoltosuhde Pohjois-Savossa vuonna 2020

Lähde: Tilastokeskus. Taloudellinen huoltosuhde kuvaa, kuinka monta työtöntä ja työvoiman ulkopuolella olevaa henkilöä (0–14-vuotiaat, opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet, siviilipalvelusmiehet, muut työvoiman ulkopuolella olevat) on 100 työllistä kohti.

(Lähde: Pohjois-Savon liitto)

4 TALOUSSUUNNITELMAN YLEISPERUSTELUT

Kunnan toimintaa ja taloutta ohjataan vähintään kolmeksi vuodeksi laadittavalla taloussuunnitelmalla. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviota on noudatettava kunnan toiminnassa. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

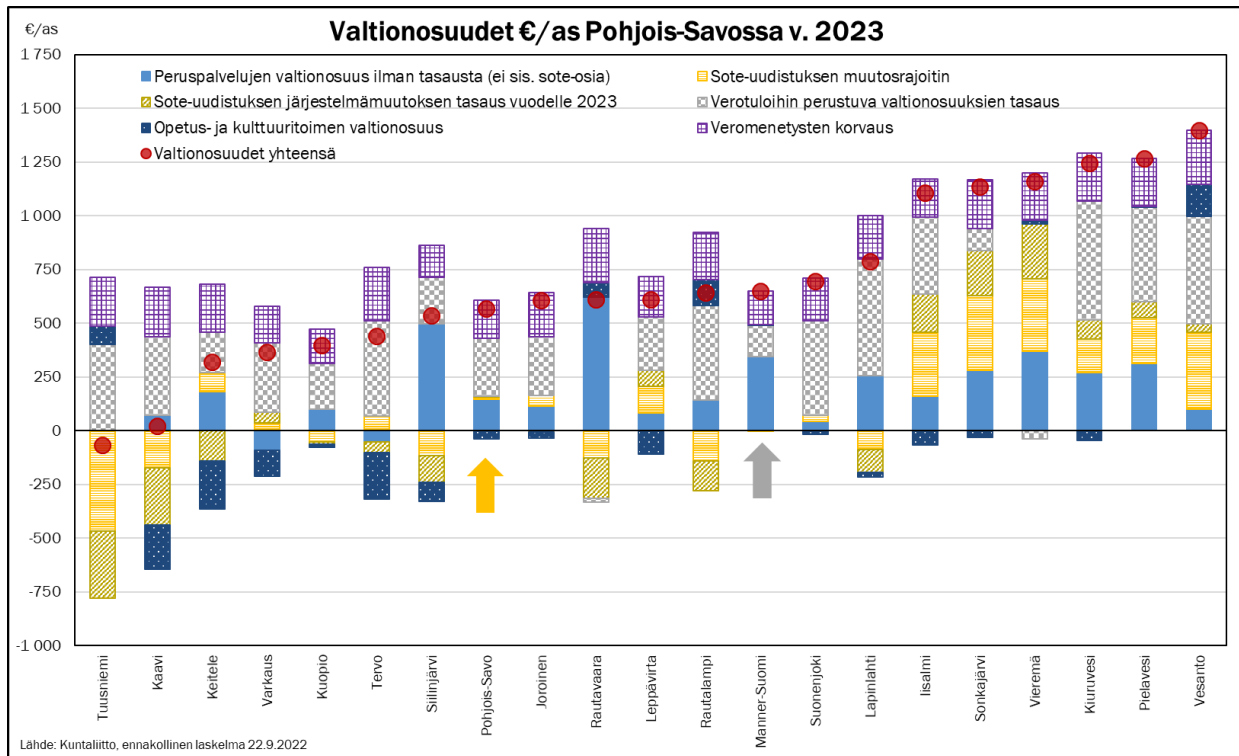
Kunnan talousarvion ja -suunnitelman laadinnasta on annettu tarkemmat ohjeet JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma -suosituksessa. Siihen sisältyy myös valtiovarainministeriön tietotarve ja ohjeistus ko. tietojen toimittamisesta.

Talousarvioasetelma muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskennan ja rahoituksen näkökulmista. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

4.1 Kuntatalouden yleinen kehitys

Suomen kuntataloudessa vuosi 2023 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella ennätyksellisen vahvalta, sillä hyvinvointialueuudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. (Lähde: valtionvarainministeriö)

Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien mitoituksessa tulee vuodesta 2023 lukien huomioitavaksi se, että sote-tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille. Kuntien valtionavut ovat noin 5,4 mrd. euroa vuonna 2023. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,0 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset noin 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut noin 0,5 mrd. euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia ja veromenetysten korvauksia siirretään hyvinvointialueiden rahoitukseen, ja lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtionavustukset kohdistuvat jatkossa pääosin hyvinvointialueille. Sote-uudistuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti kuntien käyttötalouteen, jossa tulojen ja -menojen taso ja rakenne muuttuvat merkittävästi. Kuntatalouden toimintatulojen arvioidaan laskevan noin 31 prosenttia vuonna 2023. Kuntataloudesta siirtyy sote-palveluiden myötä merkittävä määrä esimerkiksi asiakasmaksutuottoja. Toimintatulojen laskua hidastavat kuntien sote-kiinteistöistä saamat vuokratulot, joiden suuruudeksi on oletettu kehitysarviossa 700 miljoonaa euroa vuonna 2023 (Lähde: Valtionvarainministeriö)

Kuva 1. valtionosuudet €/as Pohjois-Savossa v. 2023 (lähde: Pohjois-Savon liitto)

Sote-uudistukseen liittyen kaikkien Manner-Suomen kuntien kunnallisveroprosentteja leikataan 12,64 prosenttiyksiköllä vuodelle 2023. Uudistuksen vaikutus ei näy täysimääräisenä vielä vuoden 2023 aikana, koska osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vasta vuoden 2023 aikana. Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2023 noin 9,93 mrd. euroa, mikä on noin 11,7 mrd. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. (lähde: Valtiovarainministeriö)

Sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueille siirtyvien sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuiden myötä siirtyy niiden rahoitus vastuu kunnilta valtiolle. Kuntien tuloja pienennetään siirtyviä kustannuksia vastaavasti. Muutosvaiheen jälkeen sote-uudistus ei merkittävästi muuta kunnan talouden tämänhetkistä vuosikatteen ja poistojen erotuksella mitattua tasapainotilaa. Uudistus kuitenkin kaventaa kuntien talouden liikkumavaraa, kun tehtäväkenttä supistuu sekä tulot ja menot vähenevät siirtyviä tehtäviä vastaavasti. Tulevaisuuden kunnassa suurin kustannusten synnyttäjä on koulutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäminen. Sote-uudistuksesta ja sote-investointien hyvinvointialueelle siirtymisestä huolimatta rakennuskannan iäkkyydestä johtuvat investointitarpeet pysyvät monissa kunnissa mittavina. Tämä korostaa entisestään riskienhallinnan merkitystä kuntien talouden suunnittelussa. (Lähde: Valtiovarainministeriö)

Kustannuskehityksen kannalta kunta-alan ansiokehitys on merkittävässä roolissa. Henkilöstökustannukset muodostavat kuntatalouden suurimman kuluerän. Uusi sopimusratkaisu on kolmivuotinen ajalla 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,8 prosenttia. Vuonna 2022 vuosikeskiarvovertailussa edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 prosenttia eli noin 392 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia eli noin 691 miljoonaa euroa ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia eli noin 725 miljoonaa euroa. (Lähde: Kunta- ja hyvinvointialueuudistajat.)

5 VUODEN 2023 TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT

5.1 Talousarvionäkymät 2023

Tervossa vuoden 2021 tilinpäätös oli ylijäämäinen 71.771,64 euroa. Kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä kasvoi vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen 633.813,87 euroon. Kertynyttä ylijäämää / asukas oli 429 euroa.

Vuoden 2023 talousarvio on historiallinen. Kunnan valtionosuuksien leikkaantuessa lähes 90 % (arvio) ja verotuloista 50 % (arvio) leikkaantuessa tippuu huomattava osuus kunnan tulorahoituksesta. Samalla kuitenkin vaikeasti ennakoivat sosiaali- ja terveydenhuollon menot siirtyvät hyvinvointialueen vastuulle.

Tuleva vuosi 2023 ja suunnitelmakausi 2024 - 2025 tulevat olemaan kunnalle taloudellisesti haastavia. Valtionosuudet laskevat merkittävästi, korkomenot ovat nousussa ja samalla suunnitelmavuosille on tulossa merkittävä investointi yhtenäiskouluhankkeen myötä. Täten muut investoinnit on asetettava tarpeellisuus ja kiireellisyysjärjestykseen.

5.1.1 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet

Vuoden 2023 talousarvioehdotus on taloussuunnitelman 2023 - 2025 ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelmassa vuosien 2024 – 2025 euromääräiset luvut esitetään lautakuntien esityksissä tulosaluetasolla, kuten hallitus ja valtuusto käsittelevät talousarvion.

Taloussuunnitelman vuosien 2024 – 2025 osalta on pyritty käytettävissä olevien ennusteiden ja Sote -uudistukseen liittyvien tehtäviensirtojen osalta hahmottamaan Tervon kunnan taloutta uudistuksen jälkeisessä ns. ”uudessa kunnassa”.

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät:

- käyttötalousosan
- tuloslaskelmaosan
- investointiosan
- rahoitusosan

Käyttötalousosan osalta valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimielimille tehtävän tai tehtävien hoitamiseen. Talousarvion käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova on määrärahan menojen ja tulojen erotus eli toimintakate. Toimintakate on käyttötalouden toimintatulojen ja -menojen erotus ja se osoittaa, paljonko käyttötalouden menoista jää kattavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.

Hallintokunnille ovat sitovia käyttötalouden määrärahat menojen osalta ja tuloarviot tulojen osalta. Hallintokunnat määrittelevät keskeiset sitovat tavoitteet ja tunnusluvut käyttötalouden talousarvioon.

Toimielimittaisina tehtäväkokonaisuuksina käytetään tulosalueita. Toimielimittain esitettävät talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotukset on laadittu Kuntaliiton antaman talousarvio – taloussuunnitelmasuosituksen mukaisesti laadituille osasto- ja kustannuspaikkakartoille ja tileille (JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma –suositus, hyväksytty 26.10.2016). Kunnan talousarvion ja -suunnitelman laadinnasta on annettu tarkemmat ohjeet JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma -suosituksessa. Siihen sisältyy myös valtiovarainministeriön tietotarve ja ohjeistus ko. tietojen toimittamisesta. Ko. pysyväissuosituksen rinnalle on tullut vuoden 2021 alusta Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirja (AURA). Tavoitteiden asettaminen tehdään uudistetun talousarviopohjan mukaisesti.

Investointiossa sisältää suunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaksetaan suunnitelmavuosille. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Hankkeet ja hankeryhmät esitetään toimielimittäin (hanke = investointikustannuspaikka). Kunnanvaltuuston hyväksymä raja aktivoitavalle käyttöomaisuudelle on 10.000 euroa.

5.2 Yleiset kaikkia hallintokuntia sitovat ohjeet vuodelle 2023

Henkilöstörakennetta ja henkilöstöresurssia tarkastellaan jokaisessa työyksikössä kriittisesti. Tarkastelun jälkeen palkkauskustannukset saavat nousta mm. työ- ja virkaehtosopimuskorotusten johdosta. Palkkakustannuksiin tehdään talousarviovuodelle 2023 1,78 % korotus.

Palvelurakennetta ja palvelusopimuksia tarkastellaan kriittisesti.

Käyttötalouden toimintakuluja (palvelujen ostot; aineet, tarvikkeet ja tavarat; avustukset; muut toimintakulut) pyritään leikkaamaan 3 % vuoden 2022 talousarvioon verrattuna. Käyttötalouden toimintakulujen nousu sallitaan vain perustellusta syystä.

Hallintokuntien on jatkettava palvelu – ja kulurakenteen kriittistä arviointia ja tarkastelua, mutta silti huolehdittava siitä, että lakisääteiset palvelut kyetään kuntalaisille turvaamaan.

Virkojen ja toimien täytössä otetaan huomioon palvelurakenteiden muutoksista ja henkilöstön eläköitymisestä aiheutuvat henkilöstöjärjestelyt. Ennen uuden henkilöstön rekrytointia on selvitettävä toimen tai viran tarpeellisuus sekä kelpoisuusehtojen ja tehtävänkuvan muutostarpeet. Mikäli vapautuvia virkoja ja toimia ei eläköitymisten vuoksi täytetä, on huolehdittava henkilöstön riittävästä määrästä, ottaen huomioon työn kuormitus – ja työssä jaksamisen näkökulmat ja palveluiden tuottamiskyky kuntalaisille.

Sijaisia rekrytoidaan vain pakottavissa tarpeissa. Lyhyet sijaisuudet hoidetaan nykyisellä henkilöstöllä. Vuosilomajärjestelyt suunnitellaan siten, että sijaisten käyttö on mahdollisimman vähäistä.

Investointien osalta vain pakolliset investoinnit toteutetaan. Ns. tuottavat ja kunnan elinkeinopolitiikkaa tukevat investoinnit toteutetaan kuntastrategian mukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyjen avulla tuotetaan riittävä varmuus tuloksellisesta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta sekä hyvän hallinnon toteutumisesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla varmistetaan strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen, päätösten perusteena olevan tiedon riittävyys ja luotettavuus ja se, että lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita sekä johdon ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus sekä resurssit turvataan.

5.3 Maksujen ja taksojen tarkistukset

Toimielinten tulee säännöksiä noudattaen tarkistaa maksuja ja taksoja, tehdä ja valmistella niitä koskevat esitykset oman tulonmuodostuksen parantamiseksi. Tarkistukset tehdään vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti.

6 KONSERNIOHJAUS

6.1 Konserniohjauksen periaatteet

Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta (*KuntaL 14 §*). Valtuusto asettaa strategiset tavoitteet kuntakonsernissa samaan tapaan kuin se määrittelee ne kunnassa. Tavoitteilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnanvaltuusto

on hyväksynyt kunnan konserniohjeen hallintosäännön osana. Konserniohjeella luodaan puitteet kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti.

Kuntalain mukaan talousarviossa on huomioitava aiempaa tarkemmin kuntakonsernin näkökulma sekä vastuut ja velvoitteet. Kuntakonsernin taloutta ja investointeja on voitava suunnitella ja ohjata yhdessä, jotta konsernin kokonaisuus voidaan varmistaa ja rajalliset resurssit käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyödyksi. Kunnanvaltuusto asettaa tytäryhteisöille sitovat tavoitteet ja mittarit. Tytäryhteisöt on ohjeistettu huomioimaan omissa talousarvioesityksissään yhtiön toimintaan liittyvä sisäinen valvonta ja riskien hallinta. Tytäryhtiöiden toiminnasta ja taloudesta raportoidaan konserniohjeen mukaan kunnan osavuosisat-sauksissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntalain 118 §:n mukaan kuntien taloudellista tilannetta tarkastellaan kuntakonsernin talouden tunnuslukujen mukaisesti.

6.2 Tervon kuntakonsernin rakenne ja konserniyhteisöille asetetut tavoitteet

Tervon kuntakonserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

Kunnan välitön määräysvalta:

- Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot
- Asunto Oy Metsäparkki
- Tervon Kehitys Oy

Osakkuusyhteisöt: kunnan määräysvalta

- Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli
- Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto

Tervon Kehitys Oy

Tervon Kehitys Oy on Tervon kunnan 100 prosenttisesti omistama yhtiö.

Yhtiöllä on vuonna 2022 neljä liiketoimintaosa-aluetta:

kaukolämpöliiketoiminta
vesiliiketoiminta
kiinteistöliiketoiminta
kehitystoiminta

Tervon Kehitys Oy:n tilikauden tulos 31.12.2021 päättyneeltä tilikaudelta **8633,15**

euroa. Vuoden 2023 tavoitteena on positiivinen liiketoiminnan tulos sekä erityisesti vesiliiketoiminnan kannattavuuden parantaminen. Yhtiöllä on ulkopuolinen toimitusjohtaja. Vesi- ja kaukolämpötoiminnasta vastaa liiketoimintajohtaja.

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot ja As Oy Metsäparkki

Viime vuosina suurimmat haasteet talouden tasapainolle vuokrataloyhtiön osalta ovat aiheuttaneet Myllärinkulman kiinteistön ylläpitokustannukset ja jonkin verran myös tyhjät asunnot. Kiinteistö ollut myynnissä vuodesta 2020, mutta ostohalukkuutta kiinteistöä kohtaan ei ole ollut. Haasteeseen on reagoitu käynnistämällä vuokra-asuntokannan sopeuttaminen kysyntää vastaavaksi, mikä tarkoittaa joidenkin vuokratalojen myyntiä tai purkamista tulevana vuosina.

Vuokrataloille on asetettu tavoitteeksi asuntojen käyttöasteen (vuokrausasteen) pitäminen 96-97 %:n tasolla. Vuokratalojen tavoitteena on tarjota jäljelle jäävä asuntokanta hyväkuntoisina vuokra-asumiseen ja saada käyttöaste mahdollisimman korkeaksi. Vuoden 2022 aikana on suoritettu useita huoneistoremontteja ja vuokrattukin heti remontin jälkeen.

Asuntojen käyttöaste (lukumäärä) oli 31.12.2021 63,3 % suhteessa vuokratut asunnot kaikkiin (60 kpl) omistettuihin huoneistoihin nähden sekä 84,4 % vuokrattavissa (45 kpl) oleviin vuonna 2021. Vuoden 2022 aikana ollut useita pitkäaikaisten vuokralaisten siirtymistä tuettuun asumiseen, mistä johtuen huoneistoremonttien tarvekin huomattava.

Myllärinkulman talot on asetettu syksyllä 2020 julkiseen myyntiin ja As Oy Metsäparkin fuusion valmistelu Kiinteistö Oy Tervon Vuokrataloihin on jatkettu. Sulautumishakemus PRH:lle jouduttu uudistamaan marraskuussa 2022. Marjantie 4 kiinteistön purku on valmistelussa.

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalojen osalta tilikauden tulos vuonna 2021 oli poistojen jälkeen tappiollinen, mikä suurelta osin johtui Myllärinkulman ylläpitokustannuksista ja tyhjästä asunnoista remontointien aikana. Käyttöaste on kuitenkin hiukan parantunut edellisestä vuodesta. As Oy Metsäparkki tiikauden tulos oli v. 2020 -2.092,67 euroa. Vuonna 2022 tavoitteena on, että kummankin yhtiön tilikauden tulos on positiivinen, joka on haastava, jos vuokrausaste jää matalaksi.

Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli

Tervon kunta omistaa 72,12 % yhtiön osakekannasta. Yhtiön tehtävänä on omistaa ja hallinnoida Teollisuustie 2 sijaitsevaa teollisuuskiinteistöä. Yhtiön toiminta on ollut vakaata ja kaikki toimitilat ovat olleet vuokrattuina. Yhtiön tilikauden 2021 voitto oli 18.133,89 euroa

Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto

Tervon kunta omistaa 55,1 % yhtiön osakekannasta. Valtaosa kunnan omistamista tiloista on remontoitu ja kunnostettu. Kaikki kunnan omistuksessa olevat tilat on vuokrattu vuonna 2022 toistaiseksi voimassa olevilla vuokrasopimuksilla. Yhtiön tilikauden 2021 tappio oli 3.023,61 euroa.

7 TERVON KUNNAN TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2024-2025

7.1 Toimintakulut

Vuoden 2023 talousarvioesityksessä toimintakulut (ulkoiset + sisäiset erät) ovat 5,895 milj. euroa. Vuoden 2022 alkuperäisessä talousarviossa toimintakulut ovat 15.220 milj. euroa. Toimintakulut pienenevät vuoden 2022 talousarvioon verrattuna 38 % (9.373 milj.euroa)

Talousarvion laadintaohjeen linjauksen mukaisesti palkkakuluihin on tehty 1,78 %:n korotus ja muilta osin käyttötalouden toimintakuluihin haettiin 3% säästöjä vuoden 2022 talousarvioon verrattuna.

Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksuprosentiksi on arvioitu vuodelle 2023 1,56 prosenttia. Henkilöstösivukulut on laskettu talousarvioon talousarvion laadintaohjeessa annetuilla prosenteilla. Lopulliset maksut vuodelle 2023 vahvistetaan loppuvuodesta 2022. Työnantajan palkkaperusteinen KuEl- maksu vuodelle 2023 on ennakkoarvioiden mukaan 16,8 prosenttia ja VaEl- maksu 16,63.

7.2 Toimintakulut menolajeittain

Vuoden 2023 talousarviossa kunnan toimintamenoista 5,895 milj. euroa eurosta (ulkoiset + sisäiset erät) 34 % (2,035 milj. euroa) koostuu palvelujen ostoista. Henkilöstökulut ovat 3,208 milj. euroa ollen toimintamenoista 54 %.

Aine-, tarvike- ja tavaraostoihin on talousarviossa varattu 0,126 milj. euroa (2 %). Avustukset muodostavat toimintamenoista 0,129 milj. euroa eli 2 %. Muita toimintakuluja on 2023 talousarviossa 0,395 milj. euroa (6,7 %).

7.3 Toimintatuotot

Toimintatuottoja vuonna 2023 on arvioitu kertyvän yhteensä 2, 237 milj. euroa, joka on noin 0, 400 milj. euroa (15 %) vähemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa. Toimintatuotoista 2,188 milj. euroa on ulkoisia tuloeria ja 0,049 milj. euroa sisäisiä tuloeria. Ulkoisista myyntituotoista merkittävimpiä ovat ympäristöterveydenhuollon tuotot noin 1,486 milj. euroa.

Tuet ja avustukset muodostavat toimintatuotoista 1,35 % eli 0,029 milj. euroa. Muita toimintatuottoja on vuodelle 2023 arvioitu 0,410 milj. euroa, joka on 25 % kuluva vuotta enemmän. Muiden toimintatuottojen arvioitua kasvua selittää mm. vuokratuottojen arvioitu nousu.

7.4 Toimintakate

Vuoden 2023 talousarviossa toimintakatteeksi on arvioitu -3.657 milj. euroa. Vuoden 2022 alkuperäisessä talousarvioesityksessä toimintakatteeksi on arvioitu -12.581 milj. euroa, eli nettomenojen ennakoidaan laskevan 8,923 milj. euroa vuoden 2022 talousarvioon verrattuna.

7.5 Verotulot

Verotuloja vuonna 2023 on arvioitu kokonaisuudessaan kertyvän 2,983 milj. euroa, mikä on 41 % vähemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa (5,107 milj. euroa). Verotulokohta on arvioitu suunnitelmakaudelle käyttäen pohjana Kuntaliiton verotulokehikkoa. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä kunnan tuloveroa kertyi 4.133.899 euroa, kiinteistöveroa 505.567 euroa ja yhteisöveroa 793.271 euroa, yhteensä 5.432.736 euroa.

Kunnan tuloveroprosentiksi vuodelle 2023 esitetään:

- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero-% 0,60
- muiden kuin vakituisten as. rakennusten kiinteistövero-% 1,50
- yleinen kiinteistövero-% 1,20
- rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero-% 2,00
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero-% 0,00

7.6 Valtionosuudet

Kuntaliiton valtionosuusarviolaskelman mukaan Tervon kunnan valtionosuudet ovat vuonna 0,653 milj. euroa, jossa on laskua vuoden 2022 talousarvioon (6,822 milj. euroa) 6,168 milj. euroa (90,4%).

7.7 Tuloslaskelman arviointi

Vuosikate vuoden 2023 talousarviossa on 242 739,00 euroa, mikä on 212 901,00 euroa (talousarvio 2022 -455 640 euroa) edellisvuotta parempi. Merkittävä negatiivinen vaikutus vuodelle 2023 on korkotason arvoidulla nousulla.

Vuosikate ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja, jotka vuoden 2023 talousarviossa on arvioitu 0,310 milj. euroa. Tilikauden arvioitu tulos on -67 970,00 euroa. Poistoeron ja rahastojen muutosten jälkeen talousarvion tilikauden alijäämäksi muodostuu -59 870,00 € euroa.

7.8 Rahoituslaskelman arviointi

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

Rahoituslaskelma osoittaa, että velan määrä kasvaa voimakkaasti suunnittelukaudella.

Rahoituslaskelmassa investointien rahavirta pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen jälkeen on 0,307 milj. euroa, kun se vuoden 2022 alkuperäisessä talousarviossa on -0,960 milj. euroa. Vuonna 2022 uutta lainaa oli varauduttu nostamaan 1,5 milj. euroa, jonka nostoa ei ole tarvittu investointien lykkääntymisen vuoksi. Vuoden 2023 talousarviossa ei varauduta lainannostoon. Pitkäaikaisia lainoja maksetaan pois 0,416 milj. euroa.

7.9 Tase-erien kehitys

Rahoitusvarallisuus/kassavarat 31.12.

Kassavarat vuoden 2021 lopussa olivat 3,29 milj. euroa. Vuonna 2022 kassavarojen on arvioitu vähenevän.

Omavaraisuus ja suhteellinen velkaantuneisuus

Kunnan omavaraisuusaste vuoden 2021 tilinpäätöksessä oli 58,2 %. Omavaraisuus -% kertoo oman pääoman ja koko kunnan pääoman suhteen eli mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli vuoden 2021 tilinpäätöksessä 43,7 %. Suhteellinen velkaantuneisuus -% kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisin maksuun.

7.10 Taloussuunnitelmakauden 2023–2025 investointiohjelma

Suunnitelmakauden 2023–2024 investointihankkeet ovat yhteensä 5.185.000 euroa. Investoinneista vuodelle 2023 kohdistuu 285.000 euroa, vuodelle 2024 3.500.000 euroa ja vuodelle 2025 1.400.000 euroa. Tarkemmat selvitykset investointihankkeista on esitetty investointiosassa.

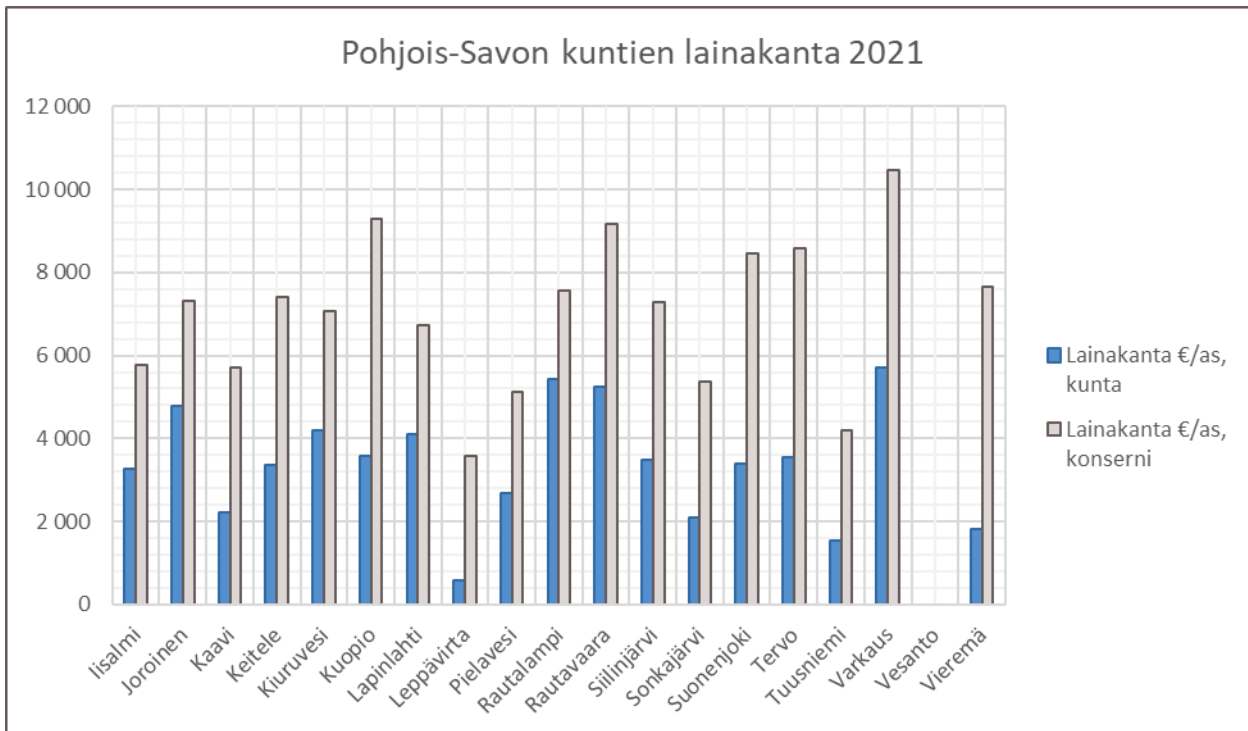
7.11 Kertynyt ylijäämä / alijäämä

Kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä on vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen 633.813,87 euroa. Kertynyttä ylijäämää / asukas on 429 euroa.

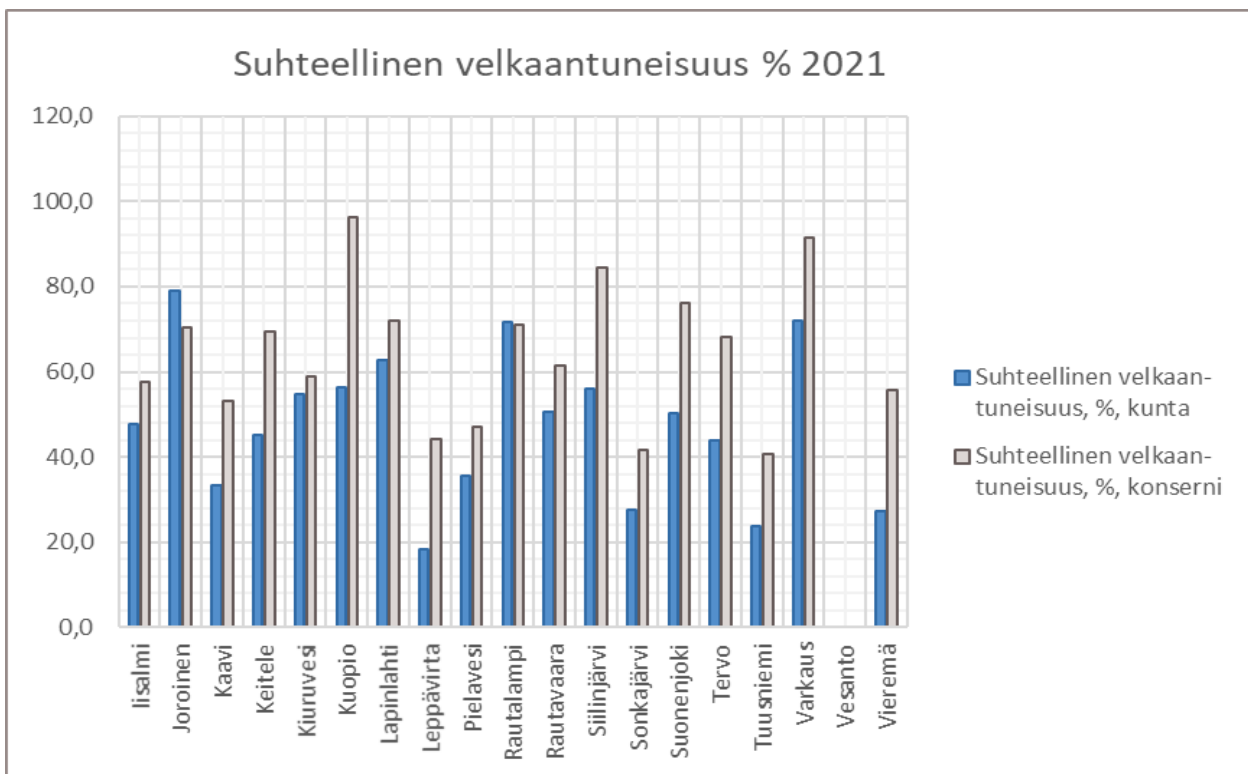
7.12 Lainat

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä Tervon kunnalla oli lainaa yhteensä 5.261.671 euroa eli 3.560 euroa/asukas.

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä Tervon kunnalla oli lainaa yhteensä 5.261.671 euroa eli 3.560 euroa/asukas. Arvion mukaan talousarviovuoden 2022 lopussa lainaa on arviolta noin 4.895 milj. euroa eli 3.352 euroa/asukas. Arvion mukaan lainakanta olisi suunnitelmakauden lopussa 9,975 milj. euroa. Lainakanta sisältää sekä pitkä- että lyhytaikaisten luottojen erät.

Kuva 2 Pohjois-Savon kuntien lainakanta 2021 (lähde: Pohjois-Savon liitto)

Kuva 3. Pohjois-Savon kuntien suhteellinen velkaantuneisuusprosentti 2021 (lähde: Pohjois-Savon liitto)

8 VALTIOVARAINMINISTERIÖN TOIMEKSIANNOSTA KERÄTTÄVÄT TIEDOT

TERVON KUNTA

TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA 2024-2025

1000 EUR

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	2921	2583	2188	2188	2188
Myyntituotot	1733	1674	1646	1646	1646
Maksutuotot	664	456	103	103	103
Tuet ja avustukset	159	146	29	29	29
Muut toimintatuotot	365	307	410	410	410
TOIMINTAKULUT	14981	15164	5845	5774	5774
Henkilöstökulut	4423	4417	3209	3168	3168
Palvelujen ostot	9549	9728	1996	1966	1966
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	202	215	126	126	126
Avustukset	405	445	129	129	129
Muut toimintakulut	402	359	385	385	385
TOIMINTAKATE	-12060	-12581	-3657	-3586	-3586
Verotulot	5432	5107	2983	2983	2983
Valtionosuudet	6727	6822	653	653	653
Rahoitustuotot ja -kulut	305	196	263	263	263
VUOSIKATE	404	-456	242	313	313
Poistot ja arvonalentumiset	341	319	310	310	310
Satunnaiset erät					
TILIKAUDEN TULOS	63	-775	-68	3	3
Investointimenot yhteensä (brutto)	-62	-505	-285	-3500	-1400
Rahoitusosuudet investointimenoihin	8				
Investointihyödykkeiden luovutustulot(brutto)	39		350		
Toiminnan ja investointien rahavirta	295	-961	-393	-3187	-1087
Lainakanta 31.12	5261	6195	4696	8196	9596
Tuloveroprosentti	21,5	21,5	8,86	8,86	8,86
Henkilöstön määrä, vakituiset	74	70	45	45	45

9 TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO TA 2023

Toimielin/tulosalue	Sitovuus 1)	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
100 KESKUSVAALILAUTAKUNTA			
100 Vaalit	B	5 760	2 900
120 TARKASTUSLAUTAKUNTA			
121 Tilintarkastus	B	12 860	
130 KUNNANHALLITUS			
131 Yleishallinto	B	752 258	42 110
481 Tekniset palvelut	B	651 260	476 080
601 Ympäristötoimi	B	174 840	71 130
160 KHALL. ELINKEINOJAOSTO			
161 Elinkeinotoiminta	B	143 450	
300 SIVISTYSLAUTAKUNTA			
301 Koulutustoiminta	B	2 144 849	88 060
361 Vapaa-aikatoiminta	B	501 250	22 150
650 YMPÄRISTÖTERVEYSLAUTAKUNTA	B		
651 Ympäristöterveyden huolto	B	1 459 900	1 486 416
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		2 983 000
Valtionosuudet	B		653 820
Korkotulot	B		6 500
Muut rahoitustulot	B		350 000
Korkomenot	B	78 000	
Muut rahoitusmenot	B	4 500	
INVESTOINTIOSA			
901 KUNNANHALLITUS			
920 SIVISTYSLAUTAKUNTA			
926 Kiinteistöjen peruskorjaukset	B	85 000	
957 Talonrakennus	B	100 000	
945 Muut pitkävaikutteiset menot	B	50 000	
940 TEKNISET PALVELUT			
945 Muut pitkävaikutteiset menot	B		
955 Kiinteistöjen peruskorjaukset	B		
965 Julkinen käyttöomaisuus	B	100 000	350 000
RAHOITUSOSA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten vähennykset	B		30 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	366 666	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B		
Vaikutus maksuvalmiuteen		2 694	
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		6 633 287	6 562 166
1) B = sitovuus bruttomääräraha/-tuloarvio			

10 TULOSLASKELMAOSA (ULK. + SIS. ERÄT)

TULOSLASKELMA					
TULOSLASKELMAOSA (ulk. + sis. erät)					
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot					
Myyntituotot	1 783 201,00 €	1 712 380,00 €	1 684 376,00 €	1 684 376,00 €	1 684 376,00 €
Maksutuotot	664 843,00 €	456 490,00 €	103 190,00 €	103 190,00 €	103 190,00 €
Tuet ja avustukset	159 112,00 €	146 320,00 €	29 620,00 €	29 620,00 €	29 620,00 €
Muut toimintatuotot	381 955,00 €	323 400,00 €	420 700,00 €	420 700,00 €	420 700,00 €
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 989 111,00 €	2 638 590,00 €	2 237 886,00 €	2 237 886,00 €	2 237 886,00 €
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-4 423 200,00 €	-4 416 540,00 €	-3 208 647,00 €	-3 168 647,00 €	-3 168 647,00 €
Palvelujen ostot	-9 599 175,00 €	-9 767 130,00 €	-2 035 790,00 €	-2 005 790,00 €	-2 005 790,00 €
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-202 202,00 €	-214 980,00 €	-126 680,00 €	-126 680,00 €	-126 680,00 €
Avustukset	-405 111,00 €	-445 150,00 €	-129 300,00 €	-129 300,00 €	-129 300,00 €
Muut toimintakulut	-419 978,00 €	-376 270,00 €	-395 050,00 €	-395 050,00 €	-395 050,00 €
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-15 049 666,00 €	-15 220 070,00 €	-5 895 467,00 €	-5 825 467,00 €	-5 825 467,00 €
* TOIMINTAKATE *	-12 060 555,00 €	-12 581 480,00 €	-3 657 581,00 €	-3 587 581,00 €	-3 587 581,00 €
Verotulot	5 432 736,00 €	5 107 000,00 €	2 983 000,00 €	2 983 000,00 €	2 983 000,00 €
Valtionosuudet	6 727 452,00 €	6 822 640,00 €	653 820,00 €	653 820,00 €	653 820,00 €
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	6 669,00 €	6 500,00 €	6 500,00 €	6 500,00 €	6 500,00 €
Muut rahoitustuotot	345 165,00 €	224 700,00 €	350 000,00 €	350 000,00 €	350 000,00 €
Korkokulut	-17 736,00 €	-30 500,00 €	-78 000,00 €	-78 000,00 €	-78 000,00 €
Muut rahoituskulut	-28 287,00 €	-4 500,00 €	-15 000,00 €	-15 000,00 €	-15 000,00 €
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	305 811,00 €	196 200,00 €	263 500,00 €	263 500,00 €	263 500,00 €
* VUOSIKATE *	405 444,00 €	-455 640,00 €	242 739,00 €	312 739,00 €	312 739,00 €
Poistot ja arvonalentumiset					
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-341 809,00 €	-319 270,00 €	-310 709,00 €	-310 709,00 €	-310 709,00 €
Satunnaiset erät					
* TILIKAUDEN TULOS *	63 635,00 €	-774 910,00 €	-67 970,00 €	2 030,00 €	2 030,00 €
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	8 137,00 €	8 100,00 €	8 100,00 €	8 100,00 €	8 100,00 €
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	71 772,00 €	-766 810,00 €	-59 870,00 €	10 130,00 €	10 130,00 €
= valtuustoon nähden sitovat erät					

10.1 Tavoitteet ja tunnusluvut

Tavoitteet ja tunnusluvut

Toimintatuotot/Toimintakulut, % (ulk.+sis.)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
=100 x Toimintatuotot / Toimintakulut, %	-19,9	-17,3	-38,0	-38,4	-38,4
Vuosikate/poistot, %					
= 100 x Vuosikate / Poistot	-118,6	142,7	-78,1	-100,7	-100,7
Vuosikate eur/asukas	274,1	-310,0	165,7	213,5	213,5
Asukasmäärä vuoden lopussa	1479	1470	1465	1465	1465

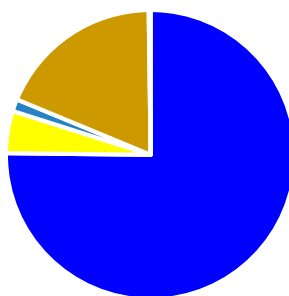
10.2 TULOSLASKELMA (ulkoinen)

TULOSLASKELMA	TP 2021	TA2022	TA2023	Muutos%
TOIMINTATUOTOT				
Myyntituotot	1 733 926	1 673 580	1 645 576	-1,7
Maksutuotot	664 058	456 490	103 190	-77,4
Tuet ja avustukset	159 112	146 320	29 620	-79,8
Muut toimintatuotot	365 064	306 500	410 460	33,9
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 922 160	2 582 890	2 188 846	-15,3
TOIMINTAKULUT				
Henkilöstökulut	-4 423 200	-4 416 540	-3 208 647	-27,3
Palvelujen ostot	-9 549 463	-9 728 330	-1 996 990	-79,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-202 202	-214 980	-126 680	-41,1
Avustukset	-405 111	-445 150	-129 300	-71
Muut toimintakulut	-402 738	-359 370	-384 810	7,1
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-14 982 714	-15 164 370	-5 846 427	-61,4
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-12 060 555	-12 581 480	-3 657 581	-70,9
Verotulot	5 432 736	5 107 000	2 983 000	-41,6
Valtionosuudet	6 727 452	6 822 640	653 820	-90,4
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	6 669	6 500	6 500,00 €	0,00
Muut rahoitustuotot	345 165	224 700	350 000,00 €	155,76
Korkokulut	-17 736	-30 500	-78 000,00 €	255,74
Muut rahoituskulut	-28 287	-4 500	-15 000,00 €	333,33
Rahoitustuotot ja -kulut	305 811	196 200	263 500,00 €	134,30
VUOSIKATE	405 444	-455 640	242 739,00 €	-53,27
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-341 809	-319 270	-310 709	-2,7
Poistot ja arvonalentumiset	-341 809	-319 270	-310 709	-2,7
TILIKAUDEN TULOS	63 635,00 €	-774 910,00 €	-67 970,00 €	-91,23
Poistoeron muutos	8 137,00 €	8 100,00 €	8 100,00 €	0,00
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	71 772,00 €	-766 810,00 €	-59 870,00 €	-92,19

10.3 TOIMINTATUOTOT JA –KULUT LAJEITTAIN TA 2023

Toimintatuottojen (ulk.) jakautuminen tulolajeittain				
	%	2023	2022	2021
Myyntituotot	75,18	1 645 576,00	1 673 580,00	1 733 926,00
Maksutuotot	4,71	103 190,00	456 490,00	664 058,00
Tuet ja avustukset	1,35	29 620,00	146 320,00	159 112,00
Vuokratuotot	18,54	405 710,00	306 000,00	311 043,00
Muut toiminta- tuotot	0,22	4 750,00	500,00	54 021,00
	100	2 188 846,00	2 582 890,00	2 922 160,00

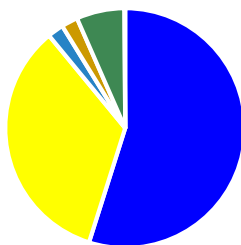
Toimintatuottojen jakautuminen 2023

■ Myyntituotot ■ Maksutuotot ■ Tuet ja avustukset ■ Vuokratuotot ■ Muut toimintatuotot

Toimintakulujen (ulk.) jakautuminen kululajeittain				
	%	2023	2022	2021
Henkilöstökulut	54,88	3208647	4416540	4423200
Palvelujen ostot	34,16	1996990	9728330	9549463
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2,17	126680	214980	202202
Avustukset	2,21	129300	445150	405111
Vuokratulut	6,48	378810	351520	354220
Muut toimintakulut	0,10	6000	7850	48517
	100	5846427	15164370	14982713

Toimintakulujen jakautuminen 2023

■ Henkilöstökulut ■ Palvelujen ostot ■ Aineet, tarvikkeet ja tavarat
■ Avustukset ■ Vuokratulut ■ Muut toimintakulut

TOIMINTATUOTOT JA –KULUT HALLINTOKUNNITTAIN TA 2023

ulk + sis. Erät eur	tuotot	kulut	netto
keskushallinto	45 010,00	914 328,00	- 869 318,00
sivistystoimi	149 010,00	2 684 899,00	- 2 535 889,00
tekniset palv./khal	486 320,00	651 260,00	- 164 940,00
ympäristötoimi/khal	71 130,00	174 840,00	- 103 710,00
ympäristöterveyden- huolto	1 486 416,00	1 470 140,00	16 276,00
yhteensä	2 237 886,00	5 895 467,00	- 3 657 581,00

10.4 RAHOITUSLASKELMA

TERVON KUNTA							
RAHOITUSLASKELMA							
			TP 2021	TA2022	TA2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate			405 444	-455 640	242 739	312 739	312 739
Satunnaiset erät							
Tulorahoitukset korjauserät			-92 162				
Toiminnan rahavirta			313 282	-455 640	242 739	312 739	312 739
Investointien rahavirta							
Investointimenot			-62 650	-505 000	-285 000	-3 500 000	-1 400 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin			7 727				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot			39 889		350 000		
Toiminnan ja investointien rahavirta			298 248	-960 640	307 739	-3 187 261	-1 087 261
Rahoituksen rahavirta							
<i>Antolainauksen muutokset</i>							
Antolainasaamisten lisäykset							
Antolainasaamisten vähennykset			60 000	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Antolainauksen muutokset</i>			60 000	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Lainakannan muutokset</i>							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				1 300 000		3 500 000	1 400 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys			-416 666	-366 666	-416 666	-416 666	-416 666
Lyhytaikaisten lainojen muutos			-150 000				
<i>Lainakannan muutokset</i>			-566 666	933 334	-416 666	3 083 334	983 334
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>							
Toimeksiantojen varojen ja po:ien muutos			-36 706				
Vaihto-omaisuuden muutos			17 540				
Saamisten muutos			341 126				
Korottomien velkojen muutos			-310 150				
Rahoituksen rahavirta			-494 856	903 334	-446 666	6 553 334	2 353 334
Rahavarojen muutos			-196 608	-57 306	-138 927	3 366 073	1 266 073
		Rahavarat 31.12	3 194 710				
		Rahavarat 1.1.	3 292 261				

11 HALLINTOKUNTAKOHTAISET TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET**12 KESKUSVAALILAUTAKUNTA (TOIMIELIN, 100)****12.1 Vaalit (Tulosalue, 101)****Tulosalueen toiminnot****Vaalit**

Kunnan keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä kunnassa ja tuottaa äänestyspalvelut voimassa olevien säädösten mukaisesti, valvoo vaalien järjestämistä ja äänestystilaisuuksien toimivuutta.

Tervon kunta muodostaa yhden äänestysalueen. Äänioikeutettuja on noin 1320.

Eduskuntavaalien ennakoäänestys kotimaassa 22.–28.3.2023 ja ulkomailla 22.–25.3.2023. Vaalipäivä 2.4.2023. Eduskunta aloittaa järjestäytymisensä 11.4.2023 lukien.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Vaalien järjestäminen hoituu luotettavasti säädösten edellyttämällä tavalla.	Toiminta suoritetaan säännösten mukaisesti, valtakunnallisesti asetetuissa määräajoissa	Prosessivirheen takia hylättyjä ääniä 0 kpl

VAALIT

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1000 €	Suunnitelma 2025 1000 €
Toimintatulot	1.966,60	2.900	2.900	6	3
Toimintamenot	-21.841,80	-5.920	-5.760	-10	-6
Toimintakate (netto)	-19.875,20	-3.020	-2.860	-4	-3
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-2.324,48	-280			

=valtuustoon nähden sitovat erät

13 TARKASTUSLAUTAKUNTA (TOIMIELIN, 120)**13.1 Tilintarkastus (Tulosalue, 121)****Tulosalueen toiminnot**

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten.

Lautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet

kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioi kunnallisten palvelujen onnistumista palvelujen käyttäjien odotuksiin ja tarpeisiin nähden.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Valtuuston asettamien tavoitteiden arviointi.	Arviointisuunnitelman laatiminen/päivittäminen.	Arviointikertomus.
Työohjelman mukainen toiminnan ja talouden arviointi.	Arviointi työohjelman mukaisesti.	Työohjelman toteutumisen seuranta.

TILINTARKASTUS

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	-				
Toimintamenot	-15.737,27	-12.860	-12.860	-12	-12
Toimintakate (netto)	-15.737,27	-12.860	-12.860	-12	-12
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-3.687,44	-600	-770		

=valtuustoon nähden sitovat erät

14 KUNNANHALLITUS (TOIMIELIN, 130)**14.1 Yleishallinto (Tulosalue, 131)**

Yleishallinto vastaa kunnan hallinto, -henkilöstö, - ITC-, ja talouspalveluiden järjestämisestä, kunnan kokonaiskehittämisestä, joukkoliikennepalveluista, kunnanhallituksen asioiden valmistelusta, esittelystä ja päätösten täytäntöönpanosta, edunvalvonnasta, suhdetoiminnasta, elinvoiman johtamisesta sekä viestinnästä ja markkinoinnista.

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Tasapainoisen kuntatalouden varmistaminen	Talouden vuosikellon mukainen toiminta ja säännöllinen talousraportointi, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jalkauttaminen	Talousraportoinnin toteutuminen, ajantasaiset ohjeet
Tehokas kuntalaisia osallistava viestintä	Viestinnän monikanavaisuus, toimivat sähköiset järjestelmät	Käytetyt viestintävälineet, sähköisten järjestelmien käyttöönotto
Henkilöstön jaksaminen ja osaamisen kehittäminen	Kehityskeskustelut ja koulutukset	Kehityskeskustelut ja koulutukset, sairaspöytätyöt
Kuntalaisten työllisyyden tukeminen	Yhteistyö eri viranomaisten ja alueen yritysten välillä, hankkeet	Toteutuneet työllisyystoimet

YLEISHALLINTO

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	139.535,63	136.620	42.110	42	42
Toimintamenot	-800.151,89	-755.450	-752.258	752	752
Toimintakate (netto)	-660.616,26	-618.830	-710.148	-710	-710
Poistot ja arvonalentumiset	-67.096,29	-68.980	-74.985	-74	-74
Laskennalliset erät	314.831,46	297.930	286.796	290	290

=valuustoon nähden sitovat erät

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Kunnan väestö ikääntyy valtakunnallisen trendin mukaisesti. Myös kunnan omistamat kiinteistöt ovat ikääntyneitä. Valtionosuudet vähenevät ja kunnan henkilöorganisaatio pienenee merkittävästi vuoden 2023 alusta. Valtakunnallinen turvallisuusympäristö on heikentynyt. Talouden epävarmuus ja hintojen nousu heikentää yleisesti kulutuksen ja investointien näkymiä. Toimintaympäristön epävakauden lisääntymisellä voi olla heikentävää vaikutusta alueen elinvoiman ja elinkeinojen kehitykseen.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit.

a) toiminnalliset riskit

Tietoturvaloukkaukset ja kyberturvallisuuden heikentyminen.

b) johtamisjärjestelmän riskit

Organisaation ohuus, organisaation vähäiset kehittämisresurssit.

c) tukitoimintojen riskit

Palvelujen ulkoistamisesta johtuvat riskit.

d) taloudelliset riskit

Korkojen nousu, valtionosuuksien ja verotulojen vähentyminen.

e) omaisuusriskit

Kiinteistöjen ikään ja ylläpitoon liittyvät riskit.

g) henkilöriskit

Organisaation ohuus ja vaihtuva henkilöstö, poissaolot

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Palveluiden tuottaminen häiriintyy.

Riskien hallinnassa ja tulevaisuuden erilaisiin skenaarioihin varautumisessa vaaditaan hyvää hajautettuja johtamista, selkeästi määriteltäviä prosesseja sekä ennakkointia. Vahinkoriskit tulee kartoittaa säännöllisesti ja riittävästä vakuutusturvasta tulee huolehtia. Häiriö- ja poikkeusolojen riskeihin tulee varautua valmiussuunnittelun pohjalta erilaisilla toiminnan jatkuvuutta varmistavilla toimenpiteillä.

14.2 Tekniset palvelut (Tulosalue, 411)**Tulosalueen toiminnot**

Tekninen hallinto ja muu toiminta
Kiinteistötoimi
Liikenneväylät
Yleiset alueet
Sisäiset palvelut
Muu liikeluontoinen toiminta
Yhdyskuntasuunnittelu
Jätehuolto
Palo-, pelastus- ja suojelutoiminta

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Tervon kunnan tekniset palvelut hankitaan Palveluyhtiö Viisarit Oy:ltä erillisen, vuosittain tarkasteltavan palvelusopimuksen mukaisesti mm:

- hallinnosta ja asiakaspalvelusta sekä osaltaan palkanlaskenta-, kirjanpito tehtävistä
- rakennuksista, huoneistoista, sekä kunnan
- kaava- ja muiden liikennealueiden kunnossapidosta
- puistoalueiden, laitureiden, rantautumis- ja venepaikkojen sekä torin ja muiden yleisten alueiden hoidosta ja kunnossapidosta
- kunnan eri kohteiden siivouspalveluista

Kunnan maa- ja metsätilojen hoito sekä kaavoitus- ja mittaus toiminta toteutetaan kunnan toimesta. Jätehuolto vastaa kunnan jätehuollosta. Käytännön tehtävistä huolehtii alueen kuntien omistama Jäte-kukko Oy ja viranomais tehtävistä huolehtii Kuopion kaupungin hallinnon organisoima alueellinen Savo-Pielisen jätelautakunta.

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset

Yhteisen teknisen palveluyhtiön toiminnan kehittäminen ja vakiinnuttaminen sekä kustannusten hallinta. Kunnan ydintoimintoihin kuulumattomista kiinteistöistä luopuminen.

Tulosyksiköiden tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet
Asiakaslähtöinen hallinto ja asiakaspalvelu.	Huolehditaan yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.
Viihtyisät, siistit ja hyväkuntoiset toimitilat ja asunnot. Hyvin tuottavat metsätilat.	Kiinteistöjen hoidossa kiinnitetään huomiota ympäristön viihtyisyyteen sekä käyttökustannuksien minimointiin yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa. Metsätilojen kasvatus- ja hoitotoimet toteutetaan ajallaan sekä kilpailu- ja markkinatilanteet hyödyntäen. Uudistamistoimet toteutetaan metsäsuunnitelman mukaisesti sekä kunnan rahoitustilanteen hallinta huomioiden.
Viihtyisä, siisti ja turvallinen kyläkuva.	Kaavateiden kunnossapidon osalta kiinnitetään huomiota ympäristön viihtyvyyteen ja turvallisuuteen yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.
Asialliset puistot, leikkipaikat ja uimarannat. Siisti ja vireä tori.	Yleisten alueiden kunnossapitoa sopeutetaan käytön tarpeisiin yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa. Torialue pidetään kunnossa yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.
Tarpeita vastaava yhdyskuntasuunnittelu.	Yleis- ja asemakaavamuutokset valmistellaan ripeästi ja saatetaan päätöksentekoon.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista:

Viime vuosien aikana on tapahtunut merkittävästi henkilöstömuutoksia. Lisäksi muutoksia on aiheutunut kunnan omaisuuden yhtiöittämisestä.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Toiminnan siirryttyä Palveluyhtiö Viisarit Oy:lle, uudenlaisessa toiminnassa ja johtamisjärjestelyissä voi esiintyä riskejä.

Riskien odotetaan vähenevän ajan kuluessa henkilöstölle tutuksi kouluttautumisen ja kokemuksen sekä ammattitaidon kehittyessä, sekä uuden toimintakulttuurin tullessa tutuksi.

TEKNISET PALVELUT

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	443.286,36	394.350	443.286,00		
Toimintamenot	-810.001,26	-760.090	-760.090,00		
Toimintakate (netto)	-366.714,90	-365.740	-365.740,00		
Poistot ja arvonalentumiset	-212.605,12	-192.820	-192.820,00		
Laskennalliset erät	-131.020,55	-27.760	-27.760,00		

14.3 Ympäristötoimi (Tulosalue, 601)

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Nilakan ympäristölautakunta vastaa kunnalle kuuluvista rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävistä ja valvonnasta Keiteleeseen, Tervon ja Vesannon kuntien alueella 1.1.2019 lähtien. Ympäristölautakunta toimii alueen rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Rakennusvalvonta osaltaan edistää, opastaa ja valvoo laadukkaan rakennetun ympäristön, rakennusalan sekä hyvän kuntakuvan syntymistä ja säilymistä sekä huolehtii yleisen edun huomioon ottamista. Rakennusvalvonta selvittää rakennushankkeiden luvanvaraisuuden ja käsittelee rakentamiseen liittyvät luvat. Lisäksi rakennusvalvonnan tehtäviin alueella kuuluu mm. maisematyöluvat.

Ympäristönsuojelu valvoo ympäristön ja vesistön pilaantumista aiheuttavia toimintoja, neuvoo kuntalaisia ja tuo ympäristönäkökulmaa paikalliseen päätöksentekoon. Ympäristönsuojelussa käsitellään ympäristölupia, maastoliikennelain mukaisia lupia, ilmoituksia ja annetaan määräyksiä ympäristötilan parantamiseksi sekä tehdään pienimuotoista ympäristötilan seurantaa. Lausunnoilla ympäristönsuojelu antaa paikallisen näkemyksen erilaisiin hankkeisiin ympäristönäkökulmasta.

Tavoitteena on ympäristön hyvinvoinnin vaaliminen sekä monimuotoinen luonnontilan säilyttäminen. Viihtyisän, terveellisen ja ekologisesti kestävä ympäristön aikaan saaminen.

Rakennusvalvontatoiminnan painopistealueet 2023

Sähköisen asioinnin kehittämismahdollisuuksien selvittäminen CGI:n lopetettua kehitysprojektinsa.

Ympäristötoiminnan painopistealueet 2023

Valvontaohjelman toteuttaminen

Ympäristönsuojelumääräyksien voimaan saattaminen

Pohjavesien suojelusuunnitelman päivittäminen

Sähköisten palveluiden kehittäminen

Ympäristötoimen ja ympäristönsuojelupalveluiden kehittäminen sopijakuntien kanssa

Tavoitteet suunnitelmavuosille 2024-2025

Ympäristötoimen ja ympäristönsuojelupalveluiden järjestämistä kehitetään sopijakuntien kesken laadukaiden ja kestävien ympäristönsuojelupalveluiden varmistamiseksi.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittäminen. Haja-asutusalueen pohjavesi- ja ranta-alueella olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien valvonta.

Kannustetaan ja ohjataan edelleen rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa ja korjaamista.

Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontataksa sekä maa-aineslupa- ja valvontataksa tarkistetaan vuosittain. Ympäristötoimen henkilöstö käsittää toimestosihteerin (ostopalvelu) 20 % ja rakennustarkastajan 60 % sekä ympäristönsuojelutarkastajan.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Tunnuslukuja	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lupapäätökset (rakennukset, kpl)	n. 35	75	70	70	70
Rakennuskatselmus-, neuvonta-, valvonta- ja arviointi tehtävät (kpl)	n. 100	175	175	175	175
Ympäristönsuojeluun liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja muut toimenpiteet. (kpl)	31+6*	35+5*	30+5*	30+5*	30+5*
Ympäristötoimen nettomenot (€/asukas)	42 €	42 €	42 €	42 €	42 €

*= maa-ainesten ottamisen valvonta

4. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

YMPÄRISTÖTOIMI

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024	Suunnitelma 2025
Toimintatulot	63.529,75	86.240	71.130,00	71.130,00	71.130,00
Toimintamenot	-187.466,44	-211.950	-174.840,00	-174.840,00	-174.840,00
Toimintakate (netto)	-123.936,69	-125.710	-103.710,00	-103.710,00	-103.710,00
Poistot ja arvonalentumiset	-734,12	-750			
Laskennalliset erät	-13.956,33	-7.620	-6.002,00	-6.002,00	-6.002,00

=valtuustoon nähden sitovat erät

14.4 Kunnanhallituksen elinkeinojaosto (Toimielin, 160)

14.5 Elinkeinotoiminta (Tulosalue, 161)

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Kunnan tehtävänä on tukea paikkakunnan elinvoimaisuutta, kehittää elinkeinopalveluita ja toimia esikuvana kuntalaisille osoittaen toimintatavoillaan, että paikkakunnalla uskotaan suotuisaan tulevaisuuteen.

Elinvoima on määritelty kuntastrategiassa yhtenä painopistealueena: Elinvoimainen ympäristö luo yrittäjyyttä. Kunta edistää elinkeinotoimintaa huolehtimalla positiivisesta kuntailmapiiiristä ja kuntakuvasta, aktivoimalla kehityshankkeita, järjestämällä helposti saavutettavissa olevat yritysneuvonnan palvelut sekä mahdollistaa yrityksille soveltuvia toimitiloja. Kannustimina käytetään tarvelähtöisesti eri rahoituskanavien tarjoamia yritys- ja kehittämistukia.

Innovatiiviset asumisratkaisut ja vapaa-ajan asuminen

Kunta toimii aktiivisesti maa-alueiden jalostamisessa siten, että kunnalla on jatkuvasti käytössä monipuolinen tonttitarjonta erilaisiin asumisratkaisuihin. Joustava lupamenettely mahdollistaa erilaiset asumisratkaisut. Vapaa-ajan asukkaille viestitään Tervon kunnassa asumisen eduista säännöllisesti Tervon kuntakirjeissä.

Yritystoiminnan edistäminen

Yritystoiminnan tukeminen kunnan avustuksilla aloittaville ja toimiville yrityksille. Yritysneuvonta ja elinkeinoasiamiehen palvelut, jotka ovat helposti saavutettavissa. Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n toimialaosaamisen kautta käytettävissä lisäresursseja yritysten kehittämisen erityiskysymyksissä. Yritysneuvonnalla kannustetaan ja autetaan yritysten paikkakunnalle sijoittumista sekä parannetaan yritystoiminnan ja työvoiman kohtaamista. Muuttavan yrittäjäperheen tilanne huomioidaan kokonaisvaltaisesti kuntopalveluissa.

Projektit

Jatketaan aktiivista hanketoimintaa – kärkihankkeet jatkumona; pääpaino asumisen, matkailun, kala-alan ja lähienergiatuotannon kehittämisessä. Monipuolisen palvelutuotannon yrittäjyyden kehittäminen luo elinvoimaisuutta ja työpaikkoja.

Taloussuunnitelmakaudelle ajoittuu mahdollisesti Tervon kunnan maankäytön kokonaisvaltainen suunnitelma – hanke.

Muut elinvoimatoimenpiteet

Panostetaan positiiviseen ulkoiseen ja sisäisen viestintään sekä markkinointiin, pääkohderyhminä ovat kunnan asukkaat, vapaa-ajan asukkaat sekä maallemuuttajat. Päätöksenteon viestintää kehitetään tavoitteellisesti.

SavoGrow Oy:n rooli elinvoimatyössä ja aluekehittämisessä tunnistetaan ja otetaan hyötykäyttöön.

Tervon kehittämistyön vuosisuunnittelu tehdään yhdessä SavoGrow Oy:n kanssa.

Kirjastovirkailijan työnkuvaan on sisällytetty myös elinvoima-, viestintä- ja markkinointityötä. Tervon Kehitys Oy vastaa osaltaan myös kehitys- ja elinvoimatyöstä.

Elinkeinoryhmän kautta linjataan elinkeinotyötä ja pidetään yllä tilannekuvaa kunnan elinkeinotyöstä.

Edistetään maaseudun infrastruktuurin ylläpitoa; tiestön, tietoliikenneyhteyksien ja vesi- ja energiahuollon saavutettavuuteen ja hyvään kuntoon vaikutetaan. Luodaan edellytyksiä sähköisille palveluille, jolloin maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistuminen on mahdollista. Valokuidun saavutettavuuden parantaminen tukee edellä mainittua tavoitetta.

Keskeiset sidosryhmät:

- paikkakunnalla toimivat yrittäjät, Tervon osuuspankki, yrittäjäyhdistys, muut paikkakunnan järjestöt ja yhdistykset ja niiden toteuttamat projektit
- lähialueen muut kunnat
- asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat
- Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, Pohjois-Savon Ely-keskus, Pohjois-Savon liitto, Kehittämisyhdistys Mansikka ry., Finnvera, AVI, ProAgria, oppilaitokset, MHY ja Metsäkeskus

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset

Yleinen kehityssuunta Tervossa on ollut vakaa.

Yrityksiä paikkakunnalla on yhteensä 184 kpl vuonna 2020 (Tilastokeskus Pohjois-Savon avainlukuja). Yrityskanta on ollut kasvava (90 kpl vuonna 2005). Vuosittain Tervossa perustetaan uusia yrityksiä 5-10 kpl, ja toimintansa lopettaa hieman vähemmän.

Maatiloja on 45 kpl (vuonna 2021 Luke tilastotietokanta), joista maitotiloja 2 ja marjatilaja 9 kpl. Vuonna 2013 tiloja oli 136 kpl, tilojen lukumäärä on vahvasti laskeva. Maitotilojen määrän vähetessä alkutuotannon kasvavia aloja Tervossa ovat olleet naudanlihan tuotanto ja lammastalous.

Työpaikkoja Tervossa on yhteensä 366 (v.2019 Tilastokeskus Pohjois-Savon avainlukuja), jotka jakaantuvat alkutuotantoon 18,6 %, jalostukseen 11,7 % ja palveluihin 67,2 %. Työpaikkaomavaraisuus on 68,5 % (v.2019). Työssä toisella paikkakunnalla käy 54,3 % kunnassa asuvasta työllisestä työvoimasta, heistä yli puolet Kuopiossa. Kokonaistyöpaikkakehitys on ollut laskeva (422 v.2015 ja 426 v.2014).

Työttömien määrä Tervossa on ollut 10,9 % vuonna 2019 (Pohjois-Savo Työllisyyskatsaus 6/2022). Samoin lomautettujen määrä on nyt edellisten vuosien tasolla (vain viisi lomautettua). Työttömiä työnhakijoita on ollut kesäkuun 2022 lopussa 64 henkilöä, joista pitkäaikaistyöttömien määrä on 21 työntöntä. Nuoria, alle 25 –vuotiaita työttömiä kunnassa on vain muutamia. Uusia avoimia työpaikkoja aikavälillä tammi – heinäkuu 2022 oli 72 kappaletta, tämä on 11 % viime vuotta enemmän, ja sama määrä kuin vuonna 2020 (TEM työnvälitystilasto).

Tulosyksikön tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma 1.1.-31.12.2023
Yritysten kehittäminen -Toimintaedellytysten kohentaminen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien edistäminen.	Kunnan pienimuotoiset yritystuet kannustavat yrityksen perustamiseen, kouluttautumiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen. Yritysneuvonnalla avustetaan yrityksen perustamisessa sekä toimivien yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden suunnittelussa, rahoituksen haussa sekä monialaisesti yrityksen kehittämiskysymyksissä. SavoGrow toimii uusien yritysten starttirahalausuntojen tekijänä TE-toimistolle.	
Biotalousedistämisen	Biopohjaisten tuotteiden mahdollisuuksien selvittäminen sekä konkreettisten yrityshankkeiden edistäminen alueella. Kalaketjun kehittäminen mm. hanketoiminnan avulla huomioiden kalastusmatkailu ja kalatuotteiden kehittäminen. Luonnonkalaa pyynnin ja markkinoinnin edellytysten selvittäminen.	
Matkailutoiminnan kehityksen turvaaminen ja tukeminen.	Huolehditaan matkailutoiminnan kehittymisestä olemalla aktiivisia neuvottelijoita ja edistetään matkailuhankkeita ja investointeja. Tehdään tiivistä yhteistyötä sidosryhmien välillä. Tervon kunta toteuttaa matkailun "MasterPlanin" kunnan alueella.	
Elinvoiman ja asumisen kehittäminen Jatketaan asumisviihtyvyyttä ja paikallisidentiteettiä tukevaa kehittämistoimintaa mm. hanketoiminnan ja SavoGrown kautta. Viestintä: Positiivisen ja elinvoimaisen kuntakuvan luominen.	Kohdennetaan viestintää asukkaiden lisäksi kesä- ja potentiaalisille uusasukkaille. Kuntatiedotelehti 2 kertaa vuodessa. Asumisen merkitystä Tervon kunnan elinvoimaisuudelle korostetaan ja otetaan käyttöön uusia innovatiivisia houkuttimia Tervoon muuttamiseksi. Työllisyyden kehittymistä seurataan ja yritysten työvoiman saatavuutta edistetään. Elinkeinoryhmän toiminta jatkuu säännöllisenä. Mediasuhteiden ylläpito ja aktiivinen tiedottaminen.	

TOIMINTA- JA TUNNUSLUKUJA

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Yritysneuvonta ja Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n palvelut kustannukset €/asukas	52	50	50	50	50
Kunnan yritystuet	5.872	6.000	6.000	6.000	6.000

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

ELINKEINOTOIMINTA

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	25.296,49	-			
Toimintamenot	-184.081,98	-148.170	-143.450	-143	-143
Toimintakate (netto)	-158.785,49	-148.170	-143.450	-143	143
Poistot ja arvonalentumiset	-1.837,68	-1.840	-1800	-2	-2
Laskennalliset erät	-30.744,27	-2.640	-3560	-3	-3

=valuustoon nähden sitovat erät

15 SIVISTYSLAUTAKUNTA (TOIMIELIN, 300)**15.1 Koulutustoiminta (Tulosalue, 301)****Varhaiskasvatus**

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia; tukea lapsen oppimisen edellytyksiä; toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa; järjestää tukea varhaiskasvatuksessa; kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja; toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Tervon kunnassa toimii yksi peruskoulu, Tervon Yhtenäiskoulu, joka tarjoaa esi- ja perusopetusta noin sadalle lapselle ja nuorelle. Tervon Yhtenäiskoulussa työskentelee rehtori, kaksitoista opettajaa, neljä koulunkäynninohjaajaa ja yksi henkilökohtainen avustaja. Koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja ovat koululla kerran viikossa, koululääkäri kerran kahdessa kuukaudessa.

1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon palvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Opiskeluhuollossa työskentelevät koulukuraattorit ja psykologit sekä kouluterveydenhuollon henkilöstö siirtyvät hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Opiskeluhuolto, johon kuuluu yhteisöllinen opiskeluhuolto ja opiskelu- huollon palvelut, on edelleen opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdyspinnalla toimiva kokonaisuus, jossa vastuu jakaantuu koulutuksenjärjestäjien ja hyvinvointialueiden kesken.

Oppilasmääräennuste 2022 - 2028						
Yhtenäiskoulu	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028
Esiopetus	9	10	7	11	5	13
1.-6. luokat	67	68	67	54	57	55
7.-9. luokat	19	20	25	39	39	35
yhteensä	95	98	99	104	101	103

SavoGrow -kunnat sekä Konnevesi osallistuvat Kuntaliiton Verkstoperuskoulu- pilottihankkeeseen. Vuosille 2022-2024 keskittyvän perusopetuksen kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää kuntien ja opetuksen järjestäjien yhteistyömuotoja ja -tapoja, joilla voidaan ratkaista muuan muassa perusopetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta.

Kehittämistyön keskiössä ovat opetushenkilöstön saaminen/rekrytoiminen ja yhteiskäyttö, joustava esi- ja alkuopetus sekä iltapäivätoiminta, yhteiset kehittämishankkeet, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hallinnollinen yhteistyö. Hankkeen suunnitteluryhmä koostuu kuntien sivistysjohtajista, koulutoimenjohtajista ja peruskoulujen rehtoreista.

Esi- ja perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet 2023

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Arviointi
Pedagogisen yhteistyön vahvistaminen (yleisopetus – erityisopetus, opettaja – koulunkäynninohjaaja)	Opetuksen suunnitteluun liittyvät palaverit Tiimipalaverit Henkilökunnan kehityskeskustelut	Kyselyt opettajille ja koulunkäynninohjaajille Tiimipalaverien määrä Käydyt kehityskeskustelut
Ammatillisen osaamisen vahvistaminen (rehtori, opettajat ja koulunkäynninohjaajat)	Koulutuksiin osallistuminen	Koulutuksiin osallistumisten määrä
Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja osallisuus esiopetuksessa	Toiminnan dokumentointi Kehityskeskustelut Tiedottaminen	Kyselyt huoltajille Suora palaute Some -palaute

Oppimisympäristöjen monipuolinen käyttö esiopetuksessa	Yhteiset juhlat ja tapahtumat Vanhempainillat Oppimisympäristöinä sisä- ja ulkotilat, lähiluonto ja rakennettu ympäristö Tieto- ja viestintäteknologian taroituksenmukainen käyttö Yhteistyö kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä liikuntatoimen kanssa	Toiminnan dokumentointi Toiminnan määrä Suora palaute (esikoululaiset, huoltajat, esiluokanopettaja, yhteistyökumppanit)
Alueellisen yhteistyön vahvistuminen ja osaamisen lisääminen perusopetuksessa	Verkostoperuskouluhanke (SG-kunnat)	Yhteiset opettajat Koulutusten määrä/osallistujat Aluetapaamisten määrä Yhteiset hankkeet

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutusta järjestetään Sisä-Savon kansalaisopistossa. Tavoitteena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus yleissivistävään ja harrastuneisuuteen pohjautuvaan koulutukseen ja toiminnan päämääränä on hyvinvoinnin, osallistumismahdollisuuksien ja sivistyksen ylläpitäminen. Kursseja tarjotaan monipuolisesti Tervon alueella unohtamatta kunnan eri kyläalueita.

Musiikinopetus järjestetään pääsääntöisesti yhteistyössä Sisä-Savon kuntien kanssa Suonenjoen musiikkiopistossa Suonenjoen kaupungin 15.2.2006 tehdyn sopimuksen mukaisesti tai yksittäisten opiskelijoiden osalta muissa oppilaitoksissa asianomaisen oppilaitoksen ylläpitäjien kanssa sovittavalla tavalla. Tervon kunta maksaa tervolaisten opiskelijoiden kuntaosuuden.

280 €:n suuruinen avustus myönnetään Tervossa kotipaikkansa säilyttävillä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskeleville tervolaisille opiskelijoille kunnanvaltuuston päätösten ja ohjeiden mukaisesti.

Koulutustoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP21	TA22	TA23	TS24	TS25
PÄIVÄKOTI					
Lapset (1.3. / 1.10.) sis. ap/ip 6-9 ja 16-17 välillä	40/30	36/24			
Lapset / kokopäivähoito läsnäolopäivät	4712	3880			
Lapset / osapäivähoito läsnäolopäivät	745	500			
Lapset / vuorohoidon tarve	3	4	3	3	3
KOTIHOIDON TUKI					
Perheet keskim. /kk	12	12	12	12	12
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA					
Lapset (syksy/kevät)	14/14	12	12	12	12
ESI- JA PERUSOPETUS (0-9 lk.)					
Oppilasmäärä (syksy/kevät)	85/92	92/97	95/98	98/99	99/104
Kuljetusoppilaiden määrä (0-9 lk.)	62	65	60	60	60
KANSALAI SOPISTO					
Opetustuntien määrä	1318				

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

KOULUTUSTOIMINTA

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	133.599	85.520	73.060	73 060	73 060
Toimintamenot	-2.070.062	-2.150.820	-2.178.849	-2 178 849	-2 178 849
Toimintakate (netto)	-1.936.463	-2.068.300	-2.105.789	-2 105.789	-2 105.789
Poistot ja arvonalentumiset	-22.381	-22.000	-22 114		
Laskennalliset erät	-179.511	-87.450	-115 720		

=valtuustoon nähden sitovat erät

15.2 Vapaa-aikatoiminta (Tulosalue, 361)***Kirjastotoiminta***

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, mahdollistaa tiedon saatavuus ja käyttö, edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa sekä tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Palvelut tukevat aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Tervon kunnankirjasto toimii samassa rakennuksessa Tervon yhtenäiskoulun kanssa. Kirjasto kuuluu Nilakan kuntien virtuaalikirjastojen verkkoon sekä Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon. Kirjastopalvelut tuotetaan kirjaston aukioloaikoina asiakkaita henkilökohtaisesti palvellen. Lisäksi aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin kirjasto on auki omatoimikirjastona. Kelan asiointipiste siirtyi 1.8.2022 kirjaston yhteyteen. Asiointipisteessä on saatavilla Kelan yhteispalvelupisteen avustavaa asiakaspalvelua.

Kirjastossa työskentelee kirjasto- ja kulttuuripalveluiden esimies sekä kirjastovirkailija.

Kulttuuritoiminta

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä.

Kulttuuritoiminnasta vastaa kirjasto- ja kulttuuripalveluiden esimies.

Nuorisotoimi

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa; nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista; nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa.

Nuorten parissa tehtävän työn lähtökohtana ovat nuorten osallisuus ja oikeudet. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tulee olla monipuolisia ja yhdenvertaisia. Nuorisotyö vahvistaa sosiaalisesti, edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä lisää hyvinvointia.

Tervon kunta järjestää nuorisotyötä sekä omana toimintana että yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisotalon järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorisotyöstä vastaa liikunta- ja nuorisopalveluiden esimies.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimen tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä tukea fyysisen toiminnan ylläpitämistä ja parantamista. Liikuntatoimen perustehtävä liittyy vahvasti väestön hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyöhön. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa (mukaan lukien seuratoiminta) sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskeissa keskeisissä päätöksissä.

Liikuntatoimesta vastaa liikunta- ja nuorisopalveluiden esimies.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä, ja HYTE -työn tavoitteena on kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja sekä ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä. HYTE -työn tavoitteena on myös lisätä kuntalaisten koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä vahvistaa mielen hyvinvointia ja osallisuutta.

Vuoden 2023 alusta otetaan käyttöön HYTE -kerroin, jolloin jaetaan ensimmäisen kerran HYTE -kertoimen perusteella laskettu valtionosuus. HYTE-kerroin on kannustin kunnille, joka tarkoittaa, että kuntien

rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän HYTE- eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, joka asettaa tavoitteet kunnan HYTE -työlle neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain vuosiraportissa, jonka yhteydessä tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointitavoitteita ja -toimenpiteitä.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyöstä vastaavat osaltaan jokainen kunnan toimija oman työnsä sekä poikkihallinnollisen työn kautta. Muita HYTE -toimijoita ovat kunnan eri järjestöt, seurakunta, vapaaehtoiset, sekä jatkossa myös hyvinvointialueen järjestämisvastuulle siirtyvät sosiaali- ja terveystalvet. HYTE -työtä koordinoi kunnan HYTE -yhdyshenkilö ja työtä johtaa kunnan johtoryhmä.

Vapaa-aikatoimen toiminnalliset tavoitteet 2023

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Arviointi
Kirjastopalveluiden monipuolisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen	Lähikirjastopalvelut, kaukolainat Rutakko -verkosto Monipuolinen lainausaineisto Digiopastus Kela -asiointipiste Erilaiset tapahtumat Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa	Lainamäärät E-aineiston käyttökerrat Kävijämäärät Tapahtumien määrä Kyselyt
Kulttuurin kokemisen mahdollisuudet kaikille kuntalaisille ja yhteistyön vahvistaminen järjestöjen kanssa	Monipuoliset kulttuuritapahtumat eri ikäryhmille sekä omana toteutuksena että ostopalveluna, Pohjois-Savon alueellisen kulttuurin kehittämistoiminta, Järjestöyhteistyö ja -palaverit	Tapahtumien määrä Kävijämäärät Avustusten määrä Järjestöyhteistyön määrä
Monipuolisen omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastusten mahdollistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen	Liikunta-alueiden ja -paikkojen ylläpito ja kehittäminen Tapahtumat Järjestöyhteistyö Ikäihmisten toimintaa ylläpitävä ja ennaltaehkäisevä työ Yhteistyö perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen kanssa	Tapahtumien määrä Kävijämäärät Avustusten määrä Kyselyt
Nuorten osallisuuden vahvistaminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja mielekäs tekeminen	Nuorten illat Tapahtumat Kesäleirit Järjestöyhteistyö Nuorisovaltuusto	Tapahtumien määrä Kävijämäärät Avustusten määrä Aloitteesta toteutukseen – määrä

Vapaa-aikatoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP21	TA22	TA23	TS24	TS25
KIRJASTO					
Lainat / asukas	12	11	12	12	12
E-aineiston käyttökerrat	1077		1250	1250	1250
Kävijämäärä	11036		12000	12100	12200
KULTTUURI					
Tapahtumien määrä	12	12	12	12	12
LIIKUNTA					
Liikuntahallin käyttöaste ark. 15-21					
NUORISO					
Nuorisotilojen käyntimäärä	1522				

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista
Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

VAPAA-AIKATOIMINTA

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	65.889	60 500	58 550	58 550	58 550
Toimintamenot	-495.157	-552.130	-520 050	-520 050	-520 050
Toimintakate (netto)	-429.268	-491.630	-461.500	-461 500	-461 500
Poistot ja arvonalentumiset	-28.457	-27.280	-28 470		
Laskennalliset erät	-94.672	-25.070	-29 150		

=valuustoon nähden sitovat erät

16 YMPÄRISTÖTERVEYSLAUTAKUNTA (TOIMIELIN, 650)

16.1 Ympäristöterveydenhuolto (Tulosalue, 651)

Tulosalueen toiminnot

660 Hallinto
670 Ympäristöterveysvalvonta
680 Eläinlääkintähuolto

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on kunnallinen elintarvike-, tupakka- ja terveydensuojeluvalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta, zoonoosien ja eläintautien ennaltaehkäisy sekä eläinlääkäripalvelut ja talteen otettujen seuraeläinten hoidon järjestäminen. Tehtävät ovat lakisääteisiä ja merkittävä osa tehtävistä on viranomaistehtäviä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviin kuuluu kansanterveyslaissa määriteltyjen lakien (terveydensuojelulaki, elintarvikelaki sekä tupakkalaki) mukainen kunnille kuuluva valvonta. Lisäksi valvotaan lääkelain mukaista nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviä ovat mm. toiminnanharjoittajien ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus, valvontakohteiden toimintaa koskevien ilmoitusten tai hakemusten käsittely ja niistä annettavat todistukset tai tehtävät päätökset (ennakkovalvonta), luvanvaraisen toiminnan päättyessä perumispäätösten teko ja lopetusilmoitusten käsittelystä annettavat todistukset, valvontakohteisiin suoritettavat säännölliset, suunnitelman mukaiset tarkastukset sekä mahdollinen jälkivalvonta, näytteenotto tarvittaessa, lainsäädännön noudattamatta jättämisestä tai ilmeistä terveyshaittaa aiheuttavasta toiminnasta johtuvien määräysten, ja kieltojen sekä kieltopäätösten ja väliaikaisten toimenpidekieltojen antaminen, lausuntojen antaminen esimerkiksi kaavaehdotuksista, ympäristö- ja rakennusluvista sekä niihin läheisesti liittyvät selvitykset sekä varautuminen häiriötilanteisiin.

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on eläinlääkintähuoltolain mukaisten kunnan tehtävien hoitaminen ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoitaminen. Tehtävä kattaa peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisen valvonnan, lausuntojen antamisen eläintenpitopaikkojen ja ympäristölupaprosessissa, eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan, eläintenpidon terveydellisen valvonnan, eläintautien vastustamisen ja ennaltaehkäisemisen sekä eläinsuojelun. Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun saaminen toteutetaan ympärivuorokautisena koko alueella siten, että alue on jaettu kahteen päivystyspiiriin: Sisä-Savon alue (Rautalampi, Suonenjoki, Vesanto, Tervo ja ostopalveluna Kuopiolle Karttulan alueen suurelöpäivystys) sekä Keiteleen ja Pielaveden alue.

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset

Yhteiset:

Yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa v. 2012 alusta. Palvelutuotantoa on uudelleenorganisoitu ja priorisoitu tarpeen mukaan sekä toimintaa pyritty kehittämään ja tehostamaan toteumien perusteella. Keiteleen ja Pielaveden alueella on edelleen resurssipula eläinlääkinnän puolella.

Vuoden 2023 yleisenä tavoitteena on edelleen toimintavalmiuden ylläpitäminen sekä parantaminen. Samalla kun valmistaudumme lisääntyvään yhteistyöhön alueellisten toimijoiden kanssa. Henkilöstölle varataan riittävästi tilaisuuksia osallistua mahdollisesti suurempien palveluyksiköiden suunnitteluun, valmisteluun ja täytäntöönpanoon, samalla toimintavalmius ja -kyky pyritään säilyttämään riittävän hyvällä tasolla. Mahdolliseen valmisteluun osallistuu koko henkilöstö mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Tämä edellyttää jatkossa myös mahdollisesti vapautuvien virkojen täyttämistä ja resurssien turvaamista.

Muilta osin tilannetta seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin palvelutarpeiden ja -rakenteiden uudelleenorganisoimiseksi.

Hyödynnetään ICT-ratkaisuja palveluiden tuottamisessa.

Kevan tasausmaksu vuodelle 2023 jaetaan hallintokunnittain henkilöstömenojen suhteessa. Tasausmaksu merkitään kirjanpidossa henkilösivukulujen ryhmään tilille 4110 Eläkevakuutusmaksut. Ympäristöterveydenhuollon osalta arvioitu kustannusarvio on noin 38 000 €.

Sote-henkilöstön siirtyessä hyvinvointialueille, keskitetysti hoidettujen toimistopalvelujen kustannukset tulevat nousemaan.

Ympäristöterveysvalvonta:

Erityislainsäädännön ympäristöterveydenhuollon 2020-2024 valtakunnallisen valvontaohjelman pohjalta tehtävät valvontasuunnitelmat, joihin riskiperusteisesti toiminnalliset ja valvontakohdekohtaiset valvontasuunnitelmat perustuvat, hyväksytetään ympäristöterveyslautakunnassa. Mikäli monivuotisen suunnitelman muutokset eivät ole merkittäviä, riittää suunnitelman vieminen vuosittain tiedoksi toimielimelle. Suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet tarkentuvat valvontasuunnitelman perusteella. Tavoitteena on korkealaatuinen suunnitelmallinen ja oikein kohdennettu valvonta, jota tehdään riittävin voimavaroin. Valvonnan tulee olla tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Suunnitelmallista valvontaa priorisoidaan tehtävien kiireellisyysjärjestyksessä. Valvontatyön suunnitelmaton osuus mm. asumisterveys- ja sisäilma-asiat yksityisissä ja julkisissa kiinteistöissä, erilaiset erityistilanteet ja asiakasyhteydenotot ja lausuntopyynnöt vaativat usein kiireellisiä toimenpiteitä. Valvontasuunnitelmaa ei ole valtakunnallisten valvontaohjelmien puutteen vuoksi voitu valmistella ennen talousarviota.

Ympäristöterveydenhuollon voimassa oleva maksutaksa on päivitetty ja hyväksytty 16.12.2021. Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimijoille tuli vuoden 2022 alusta alkaen valtakunnallinen vuosittainen perusmaksu 150 €. Maksu koskee lähes kaikkia kuntien valvonnassa olevia elintarvikehuoneistoja. Lisäksi terveydensuojelulain (763/1994, TsL) maksullisuutta laajennettiin vuoden 2022 alusta alkaen vuosittaisella valvonnan perusmaksulla, jota alettiin periä vuoden alusta lähtien laissa määritellyiltä toimipaikoilta ja toiminnoilta. Vuosittainen perusmaksu on veroluonteinen ja suuruudeltaan 150 €.

Resursseja tulee varata aiempaa enemmän alkutuotannon valvontaan. Alkutuotantokohteiden siirtymisen aktiivisen valvonnan piiriin on lisännyt valvontatyön vaatimaa resurssia n. 0,5 htv/v.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävien resurssien varmistamiseksi tulisi entistä tehokkaammin kohdistaa valvonnasta saadut tulot yhteistoimintasopimuksen mukaisesti lisätyövoiman palkkaamiseen ja valvonnan kehittämiseen. Vuosilomien sijaisuuksiin sekä suunnitelmalliselle valvonnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan jatkossakin lisätyövoimaa. Nykyisten tehtävien hoitamiseksi arvioidaan lisätyövoiman tarpeen olevan vähintään 0,5 htv. Resurssit pyritään turvaamaan vähintään nykyisellä tasolla. Avoimiin virkoihin haetaan täyttöluvut.

Yhteistyötä jäsenkuntien sekä niiden eri viranomaisten kanssa pyritään tiivistämään ja tehostamaan.

Eläinlääkintähuolto:

Valvontaa jatketaan alueellisen eläinlääkintähuoltosuunnitelman mukaisesti. Priorisointia joudutaan tekemään edelleen valvontatarpeen määrittelyssä, etenkin suunnittelemtomien eläinsuojelutehtävien osuuden ollessa suunniteltua suurempi. Valvontaeläinlääkärin resurssia on lisätty yhteisellä valvontaeläinlääkäriviralla (40% Tervo/60% Siilinjärvi) Siilinjärven kanssa, tämä sopimus kuitenkin loppuu joulukuussa 2022. Jatkossa tarvitaan valvontatehtävien asianmukaiseen suorittamiseen lisäresurssia.

Tilayksiköiden kasvun myötä eläinlääkintähuollossa on edelleen aiempaa enemmän tarvetta suunnitelmalliselle ja ajanvarausperusteiselle palvelulle, mitä on saatu toteutettua päivystysjärjestelmän uudelleen organisoinnilla. Työjärjestelyissä on edelleen otettava huomioon myös mahdollisuus jakaa viranhoidto kahdelle eri henkilölle, minkä ei kuitenkaan oleteta aiheuttavan korotuksia palkkamenoihin. Lisäksi tällä pyritään parantamaan henkilöstön työssä jaksamista, ennakoitavuutta sekä toiminnan suunniteltavuutta.

Jatkossa tulee ottaa huomioon eläinlääkäri-sopimuksessa oleva pakollinen viikoittainen lepopäivä, tämä vaikuttaa päivystys- ja läsnäololistojen laatimiseen ja siksi on ehdottoman tärkeää, että henkilöstömäärä on riittävä koko alueella.

Vakinaisten viranhaltijoiden palkkakustannusta on nostettu vuoden 2023 talousarvioon, mutta palkkakustannus ei ole edelleenkään sillä tasolla, jona se olisi kaikki virat täytettynä. Eläintenhoitajien palkkoja ei oltu budjetoitu vuodelle 2022, lisätty vuoden 2023 talousarvioon.

Jatkossa tulee ottaa huomioon sijaisten rekrytoinnin hankaloituminen valtakunnallisen eläinlääkäripulan vuoksi. Sijaisille tulee pystyä tarjoamaan majoitus, matkakulut ja yleensä vakinaista henkilökuntaa korkeammat korvaukset, mikä on huomioitava henkilöstökuluissa. Riittävä sijaisten rekrytointi on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää palvelujen turvaamisen ja henkilöstön jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Eläinlääkintähuollon sähköisen ja reaaliaikaisen ajanvarausjärjestelmän käyttöä laajennetaan. Sähköisen, julkisen ja reaaliaikaisen ajanvarausjärjestelmän käytettävyyttä kehitetään. Sähköisten ja mobiili-järjestelmien täysimääräinen käyttö vaatii myös riittävät laiteresurssit. Tietokoneiden, potilasohjelmien, mobiililaitteiden ja puhelinten määrän ja laadun on oltava riittävät ja ajantasaiset, jotta niitä pystytään hyödyntämään täysimääräisesti.

Eläinlääkintähuollossa on perustettu vakinainen eläintenhoitajatoimi Pielaveden yhteisvastaanotolle. Jatkossa tulee huomioida Sisä-Savon alueelle vastaavalle toimelle rahoitus, siten että eläinlääkäriä kohden hänen työpanos olisi 34 h/kk. Eläintenhoitajan antama toiminnallinen apu kohdistuu toimenpiteiden avustamiseen, välinehuoltoon, lääkevaraston ajan tasalla pitämiseen, toimistotyöhön ja yms. oheistoimintoihin vapauttaen eläinlääkäriresurssia varsinaiseen eläinlääkärin koulutusta vaativaan työhön. Eläintenhoitajan työpanoksen edesauttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamista ja lisäävän vastaanoton tehokkuutta ja toimintavarmuutta.

Tulosityksiköiden tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Toteutuma 1.1.–31.12.2023
Ympäristöterveysvalvonta		
Väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa Valvonnan vaikuttavuuden edistäminen.	Riskiperusteisen kohdekohtaisen valvontasuunnitelman laatiminen ja suunnitelman mukaiset valvontatoimet.	
	Toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus.	
	Suunnitelmallinen ja monipuolinen viestintä monikanavaisuutta hyödyntäen. Tiedotuksen ja yhteydenpidon parantaminen alueen väestöön.	
	Viranomaisyhteistyö	
Alan muuttuvan lainsäädännön vaatimusten huomioiminen valvon- nassa.	Valtakunnallisen tiedonhallinta- järjestelmän (VATI) käyttö.	
	Henkilöstön osaamisen ylläpito ja asiantuntijuuden lisääminen.	
Valvonnan tasapuolisuus.	Valvontakohdetietojärjestelmän tietojen päivittäminen.	
	Riskiperusteisen valvonnan ko- rostaminen.	
Toimiva työyhteisö.	Resurssien turvaaminen sijaisjär- jestelyin ja lisätyövoiman tarpeen huomioon ottaminen.	
	Vaikutusmahdollisuuksien varaa- minen mahdollisesti tulevien pal- veluysyksiköiden muodostumisen suunnitteluun.	
	Vähintäänkin nykyisten resurs- sien turvaaminen mahdollisesti tulevien palveluysyksiköiden muo- dostumisen yhteydessä.	

Eläinlääkintähuolto		
Alueen eläinlääkintähuollon, eläin- suojausvalvonnan, zoonoosien, eläintautien vastustamisen, ja en- naltaehkäisemisen sekä alkutuot- annon terveydellisen ja elintarvi- keturvallisuuden valvonnan toteut- taminen.	Eläinlääkintähuoltosuunnitelman toteuttaminen. Valvontatehtävien organisointi ja delegointi praktikoille valvontare- surssinollessa riittämätön.	
	Ennaltaehkäisevä terveyden- huolto. Zoonoosien tiedostaminen ja niistä tiedottaminen ja huomioimi- nen entistä paremmin eläinlää- kintätyössä ja neuvonnassa.	

Palveluiden parantaminen, työhyvinvoinnin edistäminen, henkilöresurssien ja ajankäytön tehostaminen.	Sähköisen ajanvarausjärjestelmän hyödyntäminen ja edelleen kehittäminen.	
	Avustajan/avustajien toimenkuvan selkiyttäminen, vakiinnuttaminen ja hyödyntäminen osana koko työyhteisöä	
	Valvontaeläinlääkäriyhteistyön kehittäminen ja jatkaminen Siilinjärven kanssa.	
Toimiva työyhteisö	Resurssien turvaaminen sijaisjärjestelyin tarpeen mukaan. Sijaisten rekrytoinnin, perehdyttämisen ja yhteydenpidon kehittäminen	
	Pielavesi-Keitele-alueen toiminnan ja yhteisvastaanoton kehittäminen	
	Yhteisöllisyyden, yhteistyön ja tiedonkulun lisääminen koko työyhteisön välillä.	
	Vaikutusmahdollisuuksien varaaaminen ja vähintäänkin nykyisten resurssien turvaaminen mahdollisesti tulevaisuudessa palveluyksiköiden muutoksissa	

TOIMINTA JA TUNNUSLUKUJA

Ympäristöterveysvalvonta	TP 2021	TA 2022	TA 2023(*)	TS 2024	TS 2025
Valvontasuunnitelman mukaiset ETL:n tarkastukset	58	160	160	160	160
Suunnitelman ulkopuoliset ETL:n tarkastukset	1	20	20	20	20
Muu ETL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	400	120	120	120	120
Valvontasuunnitelman mukaiset EtL:n maitohygieniatarkastukset	1	20	20	20	20
Valvontasuunnitelman mukaiset TsL:n tarkastukset	38	70	70	70	70
Suunnitelman ulkopuoliset TsL:n tarkastukset	11	50	50	50	50
Muu TsL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	500	200	200	200	200
Valvontasuunnitelman mukaiset TupakkaL:n tarkastukset	10	20	20	20	20
Suunnitelman ulkopuoliset TupakkaL:n tarkastukset	1	20	20	20	20
Muu TupakkaL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	12	30	30	30	30
Eläinlääkintähuolto	TP 2021	TA 2022	TA 2023(*)	TS 2024	TS 2025
Hyötyeläinkäynnit virka-aikana	1673	2300	2300	2300	2300
Ei-hyötyeläinkäynnit virka-aikana	4149	4300	4300	4300	4300
Hyötyeläinkäynnit päivystysaikana	377	700	700	700	700
Ei-hyötyeläinkäynnit päivystysaikana	638	550	550	550	550
Eläintautivalvonta suoritteet	15	15	15	15	15
Eläinsuojeluvalvonta/ suunniteltu valvonta ilmoituksen varaisissa kohteissa	1	ELHS:n mukaan 39	ELHS:n mukaan 39	39	39
Eläinsuojeluvalvonta/ suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset (eläinsuojeluilmoitukset)	16	50	50	50	50
Vapaaehtoiisiin terveydenhuolto-ohjelmiin (naseva, siikava) liittyvien pyydettyjen käyntien toteutuminen. (%)	100	100	100	100	100

Eläinlääkintähuollon hyötyeläin- sekä ei-hyötyeläinkäyntimäärät sekä arviot sisältävät myös Kuopion kaupungille Karttulassa tehdyt arki- ja päivystyskäynnit.

* Valvontasuunnitelmaa toimintavuodelle 2023 ei ole laadittu / hyväksytty talousarvion laatimiseen mennessä. Luvut perustuvat edellisen vuoden valvontasuunnitelmaan.

** Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI) ei sisällä tällä hetkellä raportointityökaluja, joiden avulla tietoa suunnittelemattomaan valvontatyöhön liittyvistä suoritteista saataisiin koottua. Ohjaus ja neuvonta eivät sisälly (VATI) raportointiin. Taulukon luvut ovat suuntaa-antavia.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

- Talousarvio vaikuttaa muutosten jälkeenkin realistiselta, edellyttää entistä tiukempaa talouskuria ja seurantaa
- Osittainen resurssivaje terveysvalvonnassa sekä suuri resurssivaje eläinlääkinnässä
- Toiminnan tulosten seuranta osittain mahdollista reaaliaikaisesti kohdetietojärjestelmän kautta, vaikuttavuuden arviointi hankalampaa. Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI) ei tue tällä hetkellä valvontatyön suoritteiden seurantaa.
- Tarvittaessa ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin tilanteen ja talouden vakauttamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi edelleen.
- Osaavan ja vastuullisen henkilöstön rekrytointiongelmät

b) johtamisjärjestelmän riskit

- Perehdyttämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja sisäisen valvonnan ohjeet saatetaan henkilöstön tietoon
- Päätöksenteko, dokumentointi sekä arkistointi järjestetään lainsäädännön mukaisella ja asiaan kuuluvalla tavalla
- Henkilöstön poissaoloja korvataan OTO:na tehtävänä työnä olemassa olevan henkilöstön voimin. Kuormittaa henkilöstöä ja vaikuttaa valvonnan toteumaan.
- Valmistelu ja esittely pyritään järjestämään mahdollisimman tehokkaasti, perusteellisesti ja laadukkaasti. Erilaisten valitus- ja oikeuskäsittelyjen lisääntyminen aiheuttaa ylimääräistä työtä.

c) tukitoimintojen riskit

- Sopimukset tehdään kirjallisina, pyritään hyvään dokumentointiin
- Lautakunta määritellyt tilivelvollisen viranhaltijan hankintarajan, muilta osin käsittely tarvittaessa lautakunnassa ja kunnanhallituksessa ja tarvittaessa pyydetty lausunto/kannanotto palveluyhteistyöjäsenkunnilta.
- ICT-järjestelmän haavoittuvuus ja inhimilliset virhetoinnot.

d) taloudelliset riskit

- Palveluiden ostojen osalta mahd. epidemioista ja erityistilanteista sekä niiden selvittämisestä syntyvät kustannukset, ei voida varautua / ei varsinaista puskuria / ei "korvamerkittyä" määrärahaa.

e) omaisuusriskit

- Irtaimiston luettelointia suoritettu
- Vakuutukset tarkastettu ohjatusti
- Henkilöstö käyttää omia ajoneuvoja virkamatkoihin ja -tehtäviin
- ATK-järjestelmien tietoturva ohjeistuksen mukaisesti

f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit

- mahdolliset muutokset toimintaympäristössä saattavat aiheuttaa ainakin väliaikaista kuormitusta henkilöstössä, muutosten vaikutusta kokonaisuudessaan on mahdotonta arvioida

g) henkilöriskit

- Henkilöresurssien riittävyys - osaavan, vastuuntuntoisen ja ammattitaitoisen työvoiman saanti on haastavaa.
- Johtamisen järjestelmä tuo riskin resurssien ollessa rajalliset.
- Tehtäväkuvaukset päivitetään tarvittaessa, kehityskeskustelut pidetään vuosittain.
- Työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetty huomiota (eläinlääkintä), työnkuvia selkiytetty eläinlääkinnässä.
- Mahdollistetaan kouluttautuminen ja osaamisen ylläpito koulutusmäärärahojen puitteissa.
- Pyritään tiivistämään ja tehostamaan toimiala- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

- Normaaliolojen erityistilannesuunnitelma laadittu, päivitetään, hyväksytetään lautakunnassa ja toimitetaan asianmukaisesti eri viranomaisille ja yhteistyötahoille tiedoksi.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi on ennakoiva asenne riskiarvioinnissa ja toiminnassamme (erityistilannesuunnitelma).

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2021 €	Talousarvio 2022 €	Talousarvio 2023 €	Suunnitelma 2024 1 000 €	Suunnitelma 2025 1 000 €
Toimintatulot	1.353.968,80	1.343.550	1.486.416	1.486.416	1.486.416
Toimintamenot	-1.381.045,24	-1.371.030	-1.470.140	-1.470.140	-1.470.140
Toimintakate (netto)	-27.076,44	-27.480	16276	16276	16276
Poistot ja arvonalentumiset	-734,12	-750	-750	-750	-750
Laskennalliset erät	-130.733,29	-68 070	-120.670	-120.670	-120.670

=valuustoon nähden sitovat erät

17 INVESTOINTIOSA

Talousarvio 2023 sekä taloussuunnitelma 2024 ja 2025, Investointiosa

Kunnanhallitus

Sitova valtuustoon nähden hankkeittain = investointikustannuspaikka

Kiinteä omaisuus	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Hanketavoitteet	v.2023-2025 Yhtenäiskoulun suunnittelu ja rakentaminen (alustava kustannusarvio n. 4,5 - 5 M€).				
Käyttötalousvaikutukset					
Kustannusarvio ja sen jaksotus					
Investointimenot			-100 000,00	-3 500 000,00	-1 400 000,00
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Investoinnit netto	0,00	0,00	-100 000,00	-3 500 000,00	-1 400 000,00

Muut pitkävaikutteiset menot/Osakkeet ja osuudet	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Hanketavoitteet	Allaan Rantatien yhden vuokraomakotitalon sekä As Oy Siltavahdin yhden osakehuoneiston myynti.				
Käyttötalousvaikutukset					
Kustannusarvio ja sen jaksotus					
Investointimenot			350 000,00		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Investoinnit netto	0,00	0,00	350 000,00	0,00	0,00

Kiinteistöjen peruskorjaukset	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Hanketavoitteet	Ylläpidetään nykyisen koulurakennuksen käyttökuntoa uuden koulurakennuksen valmistumiseen saakka. Mantun vesikaton ja yläpohjaeristyksen uusiminen (kustannusarvio 75.000 €). Kunnanviraston viemärisaneeraus, 10 000 € suunnitteluraha vuodelle 2023, saneerauksen kustannusarvio ja toteutustapa tarkentuvat suunnittelun yhteydessä. v.2024 Virastotalon asuinhuoneistojen remontointeja ja julkisivun huoltomaalaus.				
Käyttötalousvaikutukset	Vaikutus käyttötalouteen poistolaskennan kautta. Poistot aloitetaan hankkeen valmistuttua.				
Kustannusarvio ja sen jaksotus					
Investointimenot			-85 000,00		
Investointitulot					
Rahoitusosuudet					
Investoinnit netto	0,00	0,00	-85 000,00	0,00	0,00

Julkinen käyttöomaisuus	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
<i>Hanketavoitteet</i>	Liikenneväylät: Suojatiet ja liikenteenohjaussarekkeet seututielle 551 (kustannusarvio 35 000 € vuonna 2023). Pohjalammen pitkospuiden uusiminen ja kehittäminen (kehittämishanke ja investointihanke), suunnittelu (kustannusarvio 5.000 € vuonna 2023). Toteutus suunnitelmavuosina erillisen päätöksen mukaisesti. Muut ympäristötyöt: Leikkipaikkojen ja lähiliikunta-alueiden kunnostukset (kustannusarvio 15 000 € vuonna 2023). Koulunrannan uimalaiturin rakentaminen (kustannusarvio 25000 € vuonna 2023). Käyntisataman kehittäminen polttoaineasemahankkeen yhteydessä (kustannusarvio 20.000 € vuonna 2023).				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>	Vaikutus käyttötalousvaikutusten poistolaskennan kautta. Poistot aloitetaan hankkeen valmistuttua. Poistosuunnitelman mukainen lyhin poisto-aika: liikenneväylät 17 vuotta, urheilukentät ja kuntopolut 20 vuotta, katuvalot 15 vuotta.				
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>			-100 000,00		
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	0,00	-100 000,00	0,00	0,00

Investointiosa	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
<i>Investointimenot yhteensä</i>	0,00	0,00	65 000,00	-3 500 000,00	-1 400 000,00
<i>Investointitulot yhteensä</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	0,00	65 000,00	-3 500 000,00	-1 400 000,00